

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

- Mich. Ventris - J. Chadwick, *Evidence for Greek Dialect in the Mycenaean Archives*, «Journal of Hellenic Studies» LXXIII (1953), pp. 84 - 103.
- John Chadwick, *Greek Records in the Minoan Script*, «Antiquity» N° 108 Dec. 1953, p. 193 ss.
- Mich. Ventris, *A Note on Decipherment Methods*, *ibid.* p. 200 ss.
- Mich. Ventris, *King's Nestor Four-handled Cups*, *Greek Inventories in the Minoan Script*, «Archaeology» Spring 1954.
- Carl Blegen, *An Inscribed Tablet from Pylos*, «Ἐφημερίς», τόμος εἰς μνήμην Γ. Οἰκονόμου, σσ. 59 - 62.

Τὸ πρόβλημα τῆς ἀποκρυπτογραφήσεως καὶ ἀναγνώσεως τῆς Μινωικῆς Γραφῆς ἐτέθη ἐπὶ ὅλως διόλου νέων βάσεων διὰ τῶν ἀνωτέρω δημοσιεύσεων τῶν Mich. Ventris, John Chadwick, Carl Blegen, ἀλλ' ἐκτὸς τούτου προέβαλε πλέον ἀπολύτως δικαιολογημένη ἢ ἐλπίς ὅτι προσεγγίζομεν ἤδη πρὸς τὴν τελικὴν λύσιν. Πολλοὶ ἐπιστήμονες μεγάλου κύρους, μελετήσαντες ἐπισταμένως τὴν χρησιμοποιηθεῖσαν μέθοδον καὶ τὰ διὰ ταύτης ἐπιτευχθέντα ἀποτελέσματα δὲν ἐδίστασαν νὰ ἀποφανθοῦν κατηγορηματικῶς, ὅτι τὸ πρόβλημα ἐλύθη πλέον καὶ ὅτι ἀπλῶς ζήτημα χρόνου θὰ ἦτο ἡ μεταγραφή καὶ ἐρμηνεία τῶν πινακίδων τοῦ Γραμμικοῦ Συστήματος Β τόσον τῆς Κνωσοῦ ὅσον καὶ τῆς Πύλου. Ἄλλοι, παρὰ τὰς ἐπιφυλάξεις των, ὠμολόγησαν ὅτι ἐπετελέσθη λίαν σημαντικὴ πρόοδος, διὰ τῆς ὁποίας ἐπλησιάσαμεν ὄχι ὀλίγον πρὸς τὴν λύσιν Καθολικὴ ὅμως εἶναι ἡ ἀναγνώρισις ὅτι ἡ προσπάθεια τοῦ Ἁγγλοῦ ἐπιστήμονος Mich. Ventris διὰ τὴν ἀποκρυπτογράφησιν τῶν πινακίδων εἶναι ἡ μᾶλλον σοβαρὰ μεταξὺ ὄλων τῶν μέχρι σήμερον γενομένων, ἀκόμη καὶ ἐκ μέρους εἰδικῶν ἀρχαιολόγων. Ἡ ἀναγνώρισις αὕτη εἶναι ἀρκετὴ διὰ νὰ περιβάλῃ μὲ αἰγλην τὸν νεαρὸν ἀρχιτέκτονα, καὶ νὰ στρέψῃ πρὸς αὐτὸν τὴν προσοχὴν τοῦ ἐπιστημονικοῦ κόσμου. Ἡ συμβολὴ σήμερον πολλῶν ἄλλων ἐπιστημόνων, διαφόρων εἰδικότητων, δημιουργεῖ ἔτι ἀγαθοτέρας ἐλπίδας.

Ἡ παροῦσα κριτικὴ γράφεται διὰ νὰ ὑπογραμμισθῇ ἔτι μᾶλλον ἡ

σοβιρότης τῆς γενομένης ἐργασίας καὶ διὰ τὴν συστήσῃ ὅπως αὕτη παρακολουθηθῆ μετὰ τῆς ἐπιβαλλομένης ἐπιστημονικῆς συνέσεως, ἵνα μὴ πρόωροι ἐνθουσιασμοὶ παρασύρουν εἰς παρασκευασθέντα ἢ λίαν πρόωρα συμπεράσματα. Ἐνδείκνυται τὴν περισσότερον παρὰ ποτὲ νὰ γίνεται ἀκριβῆς ἀναμέτρῃσι τῶν ὑφισταμένων δυσχερειῶν καὶ νὰ ὑποβάλλονται τὰ ἐκάστοτε προκύπτοντα ἀποτελέσματα εἰς αὐστηρὸν ἐπιστημανικὸν ἔλεγχον.

Εἰς τοὺς ἑλληνικοὺς ἐπιστημονικοὺς κύκλους τὴν προσπάθειαν τοῦ V. κατέστησεν ἐπακριφέστερον γνωστὴν ἢ μελέτη τοῦ Καθηγητοῦ Σπ. Μαρινάτου, *Τὸ πρῶτον φῶς ἐκ τῶν μνημείων τῆς Κρητομυκηναϊκῆς γραφῆς*, τελευταίως δημοσιευθεῖσα ἐν «Ἐπετηρ. Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν» ΚΙ'. σ. 139 κ. ἔξ. Ἐκεῖ ἀναλύεται ἡ χρησιμοποιοῦμενη μέθοδος καὶ συγκεφαλαιοῦνται τὰ συμπεράσματα, δίδονται τὰ μᾶλλον χαρακτηριστικὰ καὶ πειστικὰ δείγματα ἀναγνώσεως πινακίδων καὶ ἐξηγοῦνται οἱ λόγοι διὰ τοὺς ὁποίους ὁ συγγραφεὺς πιστεύει ὅτι ἡ ἀποκρυπτογράφῃσι εἶναι πλέον γενομένη.

Ὁ V. ἠκολούθησε τὰς ἑξῆς βασικὰς γραμμάς :

1) Αἱ πινακίδες τῆς Κνωσοῦ καὶ τῆς Πύλου εἶναι γεγραμμέναι εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν γλῶσσαν καὶ μετὰ τὸ αὐτὸ ἀκριβῶς σύστημα γραφῆς, ἀκόμη καὶ εἰς τὰς λεπτομερείαις του.

2) Ἐπὶ τοῦ παρόντος δυνατότης διὰ τὴν ἀποκρυπτογράφῃσιν θὰ παρῆται μόνον ἂν ἡ γλῶσσα αὕτη ἦτο ἡ ἑλληνικὴ, ἔστω εἰς λίαν ἀρχαῖον στάδιον.

3) Τοῦτου τιθεμένου ὑπὸ μορφὴν ἐργαζομένης ὑποθέσεως θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀναζητηθοῦν καὶ νὰ ἀναγνωρισθοῦν διάφορα γραμματικὰ στοιχεῖα (καταλήξεις γένους ἢ κλίσεως, προθήματα ἢ συνδετικὰ μόρια) βάσει στατιστικῶν πινάκων, οἵτινες θὰ ἐδείκνυον τὴν συχνότητα ἐκάστου σημείου ὡς καταληκτικοῦ, προθηματικοῦ, μέσου, ὡς καὶ τὰ συνήθως ὁμοῦ ἀπαντῶντα καὶ τὰ οὐδέποτε συζευγνύμενα σημεία.

4) Θὰ ἔδει κατὰ τὴν ἐργασίαν ταύτην νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ ἀποδιδόμενη γλῶσσα πιθανῶς ἦτο ἀκατέργαστος ὡς λίαν ἀρχαῖκὴ καὶ ἀτελῶς ὑπὸ τῶν γραφῶν ἀποδιδόμενη διὰ συλλαβίου προελληνικῆς προελεύσεως. Θὰ ἔπρεπε νὰ ἀναγνωρισθοῦν βαθμηδὸν οἱ δεσπόζοντες κατὰ τὴν ἀπόδοσιν ὀρθογραφικοὶ κανόνες ἢ ἰδιορρυθμίαι.

5) Ἡ δι' ἐξισώσεων ὁμάδων σημείων παρακολούθησις τῆς μεταβολῆς τῶν κλιτικῶν καταλήξεων, τῶν προθηματικῶν ἢ τῆς ἐναλλαγῆς ἐνδιαμέσων σημείων θὰ ἠδύνατο νὰ δώσῃ: α) σειρὰς συλλαβῶν μετὰ τὸ αὐτὸ σύμφωνον ἀλλὰ μετὰ διάφορον φωνῆν (ἐκ τῆς παρακολουθήσεως κλίσεως)· β) σειρὰς συλλαβῶν μετὰ τὸ αὐτὸ φωνῆν ἀλλὰ διάφορον σύμφωνον (ἐκ τῶν αὐτῶν καταλήξεων εἰς διάφορα ὀνόματα)· γ) ἀντιστοι-

χους προθεματικῆς συλλαβᾶς· δ) ἰσοδύναμα σημεῖα γράφοντα τὴν αὐτὴν συλλαβήν.

6) Ἡ ἀντικατάστασις τῶν ἀνευρισκομένων συλλαβῶν εἰς λέξεις τῶν πινακίδων θὰ ἀπέδιδε νέας συλλαβὰς καὶ αὐταὶ κατ' ἄλλωσιν ἄλλας.

7) Εἰς τὴν ἀναζήτησιν τῶν πιθανῶν λέξεων καὶ ἀναγνώρισιν ὀρισμένων καταλήξεων πολῦτιμον βοήθειαν θὰ προσέφερον τὰ ἰдеоγραμματα τῶν πινακίδων, τὰ ὅποια ἔδιδον τὸ γενικὸν περιεχόμενον καὶ καθόριζον ὀρισμένας κατηγορίας λέξεων (λ. χ. ἐπαγγελημάτων, ὕλων, τοπωνυμίων, ὀνομάτων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, ζώων κλπ). Ἡ ταξινομήσις τῶν πινακίδων εἶχε γίνεαι ἤδη ὑπὸ προηγηθέντων εἰς τὴν ἔρευναν ἔρευνητῶν.

8) Πολῦτιμον βοήθειαν ἐπίσης θὰ παρείχον λέξεις καὶ τύποι τῆς Ὀμηρικῆς Γλώσσης, ἀφοῦ εἰς ταύτην ἦτο πιθανὸν νὰ διεσώθησαν πληρέστερον τὰ ἀρχαιώτερα ἑλληνικὰ στοιχεῖα.

9) Ἀπαραίτητον ἀκολούθως θὰ ἦτο αἱ οὕτω καθοριζόμεναι φωνητικαὶ ἀξίαι νὰ ἐφαρμοσθοῦν πρὸς ἔλεγχον ἐπὶ πολυαριθμῶν πινακίδων καὶ εἰς τὸ περιεχόμενον των νὰ καταβληθῇ προσπάθεια ὅπως ἀναγνωσθῇ ἑλληνικὸν κείμενον λογικόν, πιθανὸν καὶ σύμφωνον μὲ τὰ πρὸ τῆς ἀποκρυπτογραφήσεως δεδομένα διὰ τῆς ταξινομήσεως στοιχεῖα. Οὕτω θὰ ἐγένετο ἡ βάσανος τῆς ἀκολουθηθείσης μεθόδου καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων της.

Ὁ V. ἐφήρμοσε τὰς ὡς ἄνω βασικὰς γραμμὰς μὲ ἄκραν ἐπιστημονικότητα, φυσικὰ πάντοτε ἐν πλήρει συνειδήσει ὅτι ἔξετέλει πειραματισμόν, διὰ τὴν ἔκβασιν τοῦ ὁποίου δὲν ἠδύνατο οὐδὲν ἀσφαλὲς νὰ προεικάζη. Κατὰ τὴν πρόοδον τῆς ἐργασίας ἐπίσθη ὅτι ἦτο ἀνάγκη νὰ παραμερίσῃ δύο οὐσιαστικὰ ἐμπόδια τὰ ὅποια κατ' ἀρχὰς τὸν εἶχον ἐκτρέψει ἀπὸ τὸν δρόμον τῆς ἀναγνωρίσεως εἰς τὰ κείμενα τῆς Κνωσοῦ καὶ Πύλου τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. 1) Ἡ ὁμοιότης στοιχείων τοῦ Κυπριακοῦ Συλλαβαρίου μὲ τὰ κρητικὰ συλλαβογράμματα δὲν ἔπρεπε νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψει. 2) Ἐπρεπε νὰ παραδεχθῇ ὅτι τὰ κύρια καταληκτικὰ σύμφωνα ν, ς, ρ τῶν ἑλληνικῶν λέξεων δὲν ἀπεδόθησαν κατὰ τὴν γραφήν.

Κατὰ τὸ στάδιον τῆς προεργασίας ὁ V., ἑξαιρετικῶς ἡσκημένος εἰς τὰς μεθόδους ἀποκρυπτογραφήσεως κρυπτογραφημάτων ἐν καιρῷ πολέμου, κατέστρωσεν ἐπιμελῶς πλήρεις στατιστικοὺς πίνακας συλλαβῶν καὶ ἄλλους πίνακας ἐξισώσεων. Ἐτελειοποίησεν ἐπίσης τὴν ταξινομήσιν τῶν πινακίδων βάσει τῶν ἰдеоγραμμάτων, καὶ βάσει τούτων συνέταξε πίνακας πιθανῶν ὀνομάτων, τοπωνυμίων, ἐπαγγελημάτων, ὕλων, ζώων, βιοτεχνημάτων κατὰ εἶδη, προϊόντων κλπ. καὶ καθώρισε τὰς

ἐνεργητικὰς καὶ παθητικὰς μετοχάς, τὰ πιθανὰ ρήματα καὶ προσδιοριστικὰ ἐπίθετα. Ἀκολουθῶς ἀπεφάσισε νὰ κατατάξῃ τὰς ἀναγνωρίζομενας συλλαβὰς εἰς «ἐσχάραν», καὶ δὴ καθέτως τὰς μὲ τὸ αὐτὸ φωνῆεν, ὀριζοντίως τὰς μὲ τὸ αὐτὸ σύμφωνον. Φυσικὰ κατ' ἀρχὰς θὰ ἀνεγνώριζε τὰς συλλαβὰς τῶν 5 κυρίων φωνηέντων, εἴτα τῶν ἡμιφώνων καὶ ἀκολουθῶς—κατὰ τὰς ἀρχὰς τὰς ὁποίας εἶχεν ἤδη καθορίσει—τὰς συλλαβὰς μὲ τὸ αὐτὸ φωνῆεν ἀλλὰ διάφορον σύμφωνον (χωρὶς ἀκόμη νὰ γνωρίζῃ ποῖον εἶναι τοῦτο) καὶ τὰς συλλαβὰς μὲ τὸ αὐτὸ σύμφωνον ἀλλὰ μὲ διάφορον φωνῆεν (χωρὶς πάλιν νὰ γνωρίζῃ ποῖον ἦτο τοῦτο).

Ὁ καθορισμὸς τοῦ *A* ἦτο σχετικῶς εὐχερής: Τὸ σημεῖον τοῦτο ἦτο συχρὸν ὡς ἀρχικὸν καὶ εἰς μίαν ὄρισμένην περίπτωσιν ἀνεγνωρίσθη ὡς σφραγιστικόν. Τὰ σημεῖα τῶν *E* καὶ *Y* καθωρίσθησαν ἀπὸ τὴν κατάληξιν ἐπαγγελμάτων *E-Y* (= -εὺς), πληθ. -ε-*E* (-εῖς) τοῦ *I* ἀπὸ τὰς καταλήξεις τῆς δοτικῆς -ε-*I*, -ο-*I*. Μὲ τὴν παρατήρησιν ὅτι αἱ ὁμηρικαὶ καταλήξεις τῶν γενικῶν εἰς -οιο καὶ εἰς -ῆ*F*ος θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχον γραφῆ ὡς -ο-*j*ο καὶ -ε-*F*ο ὠρίσθησαν τὰ ἡμιφωνικὰ σημεῖα τῶν *JO* καὶ *FO**. Τώρα δὲν ἦτο δύσκολον μὲ τὴν βοήθειαν τῶν καταλήξεων εἰς τὰ διάφορα ὀνόματα νὰ καθορισθοῦν αἱ σειραὶ ἑκάστου φωνηέντος καὶ ἡμιφώνου καὶ νὰ τοποθετηθοῦν εἰς τὰς καθέτους στήλας τῆς «ἐσχάρας». Οὕτω αἱ συλλαβαὶ μὲ *E* ἀνεζητήθησαν εἰς τὰς καταλήξεις ἐπαγγελμάτων εἰς -εὺς, αἱ συλλαβαὶ μὲ *A* εἰς τὰ πιθανὰ θηλυκὰ ὀνόματα εἰς -α, αἱ συλλαβαὶ μὲ *O* εἰς τὰ ἀρσενικὰ εἰς -ος (= *ο), αἱ συλλαβαὶ μὲ *I* εἰς τὰ πιθανὰ ἔθνικα εἰς -ίος (-*I-ο), τὰ ὁποῖα εἶχον ἤδη διακριθῆ εἰς τὰ λεγόμενα triplets¹. Αἱ σειραὶ τοῦ *Y* δὲν ἦτο δυνατόν ἐξ ἀρχῆς νὰ καθορισθοῦν ἐλλείψει χαρακτηριστικῶν καταλήξεων εἰς -υς. Ἀκολουθῶς ἀνεγνωρίσθησαν αἱ σειραὶ τῶν συμφώνων (χωρὶς, ὡς εἶπομεν, νὰ καθορίζεται ἐξ ἀρχῆς ποῖον ἀκριβῶς ἦτο τὸ φωνῆεν) ἀπὸ τοὺς διαφόρους τύπους κλιτικῶν καταλήξεων τοῦ αὐτοῦ ὀνόματος. Καὶ αἱ σειραὶ αὗται ἐτοποθετήθησαν εἰς τὰς ὀριζοντίους γραμμὰς τῆς ἐσχάρας.

Ἀπέμενε νῦν τὸ δυσκολώτερον, νὰ καθορισθοῦν ὄρισμένα φωνητικὰ ἀξία τῶν διατεταγμένων προκαταρκτικῶς εἰς τὴν «ἐσχάραν» σημείων. Ἐδῶ ἐχρηιάζετο πολὺ μεγάλη προσοχή, διότι ἐσφαλμένος καθορισμὸς καὶ μιᾶς ἔστω φωνητικῆς ἀξίας θὰ εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα νὰ συμπαρασύρῃ εἰς τὴν ὄχι ὀρθὴν ἀναγνώρισιν τῶν κατὰ σειράς ἀξιῶν

*) Διὰ τεχνικοὺς λόγους τὸ δίγραμμα ἀποδίδεται ἐνταῦθα διὰ τοῦ *F* καὶ τὸ ἡμίφωνον ἰ ὡς *j*.

¹) Πρόκειται περὶ τριάδων λέξεων διαφερουσῶν μόνον κατὰ τὴν κατάληξιν εἰς τὰς ὁποίας ὁ *V*. ἀνεγνώρισε τοπωνύμια μὲ τὰ ἔθνικα τους.

καὶ νὰ φέροι εἰς πλήρες ἀδιέξοδον κατὰ τὴν ἄλυσιν τῶν ἀντικαταστάσεων διὰ τὴν ἀνεύρεσιν τῶν ὑπολοίπων. Ὁμολογουμένως ἡ ἀναζήτησις αὐτῆ ἐγένετο μὲ συνδυαστικὴν ἱκανότητα ἀπαράμιλλον καὶ ὀξυδέρκειαν ὅχι τὴν τυχοῦσαν· ἡ ἐργασία εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο φέρει τὴν σφραγίδα τῆς μεγαλυφυΐας.

Αἱ πρῶται φωνητικαὶ ἀξίαι συλλαβῶν μὲ σύμφωνα αἱ ὅποια ἀνεγνωρίσθησαν ἦσαν αἱ *πα, μα, τε* ἐκ τῶν λέξεων *πα - τε* (*πατήρ*), *μα - τε* (*μήτηρ*) εἰς πινακίδα δούλων τῆς Πύλου· βάσει τούτων καθωρίσθησαν ἀκολούθως αἱ σειραὶ τῶν *π, μ, τ*. Μὲ τὰς συλλαβὰς *ε* καὶ *τε* γνωστὰς ἤδη, ἀνεγνωρίσθη ἡ λέξις *ε - κο - τε* (*ἐχόντες*), ὡς ἀντιτιθεμένη μὲ ἐπίθετον ἔχον τὸ στερητικὸν *α -*. Οὕτω καθωρίσθη ἡ συλλαβὴ *κο* καὶ διὰ ταύτης ἡ σειρά τοῦ *κ*. Αἱ φωνητικαὶ ἀξίαι *με, νο* καὶ *να* ἀνεκαλύφθησαν διὰ τῆς ὑποθέσεως ὅτι μία συχνὴ κατάληξις δύο συλλαβῶν ἦτο ἡ κατάληξις τῆς μέσης καὶ παθητικῆς μετοχῆς εἰς *- μένος, - μενα*. Ἐκ τούτων ἐγένοντο γνωστὰ αἱ σειραὶ τοῦ *μ* καὶ *ν*. Τέλος, ἀφοῦ διεπιστώθη ὅτι μία κατάληξις ἐνεργούντων προσώπων ἦτο ἡ ἑλληνικὴ *- τῆρες* (*- τε - ρε*) καθωρίσθη καὶ ἡ συλλαβὴ *ρε* καὶ διὰ ταύτης ἡ σειρά τοῦ *ρ*. Ὅτι τὰ αὐτὰ σημεῖα ἀπέδιδον καὶ τὰς συλλαβὰς μὲ *λ* ἐφαίνετο ἀποδεικνυόμενον ἀπροσδοκῆτως ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῆς λέξεως *πο - ρο* (= *πῶλος*) εἰς πινακίδας ἱππων ἐκ Κνωσοῦ. Τὸ πρᾶγμα ἀκολούθως ἐπεβεβαιώθη. Ἐκ τῶν ἀθροιστικῶν εἰς τὸ τέλος τῶν λογαριασμῶν: *το - σο - δε, το - σα - δε τόσσοί(δε), τόσσαί(δε)* καθωρίσθησαν αἱ σειραὶ τοῦ *τ, σ* καὶ *δ* καὶ διεπιστώθη ἡ ἰδιορρυθμία ὅτι ἐνῶν διὰ τὰς ἄλλας συλλαβὰς μὲ ψιλὰ, μέσα ἢ δασέα ἄφωνα ἐχρησιμοποιοῦντο τὰ αὐτὰ σημεῖα, ὑπῆρχεν ἰδιαιτέρα σειρά σημεῖων διὰ τὰς συλλαβὰς μὲ *δ*. Ἄλλη ἰδιορρυθμία ἐβεβαιώθη μετ' ὀλίγον, ὅταν διὰ τῶν ἀντικαταστάσεων τῶν ἀνευρεθεισῶν ἀξιῶν ἐζητήθη νὰ καθορισθῶν αἱ λέξεις, τῶν ἐλειπουσῶν συλλαβῶν βαθμηδὸν ἐξευρισκομένων διὰ συνεχοῦς ἀλύσεως ἀντικαταστάσεων. Ἀπεδείχθη δηλ. ἡ χρησιμοποίησις χειλοφώνων· ὑπερωϊκῶν **F, γF, χF*, δηλουμένων δι' ἰδιαιτέρων σημεῖων. Ἡ εὐρύτερα ἐφαρμογὴ τῶν ἀξιῶν τούτων ἔλυσε πλήθος ἀπὸ ἀνυπερβλήτους δυσχερείας.

Ὅταν τέλος αἱ οὕτω καθορισθεῖσαι φωνητικαὶ ἀξίαι ἐφηρμόσθησαν ἐπὶ τῶν κειμένων τῶν πινακίδων τοῦ Γραμμικοῦ Συστήματος Β τόσοσιν τῆς Κνωσοῦ ὅσον καὶ τῆς Πύλου, τὰ ἀποτελέσματα ἐφάνησαν τόσοσιν ἐνθαρρυντικὰ ὥστε ὁ V. καὶ ὁ Chadwick ἔκρινον ἐπιβεβλημένον νὰ ἀνακοινώσουν ἐπισήμως ὅτι εὐρίσκοντο εἰς τὴν ὁδὸν τῆς τελικῆς ἀποκρυπτογραφῆσεως. Ὁ V. ὅμως δὲν εἶναι τόσοσιν κατηγορηματικὸς εἰς τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι ἡ λύσις ἐπετεύχθη καὶ ὑπογραμμίζει μάλιστα ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὸ πειραματικὸν στάδιον· εὐρίσκει πάντως ὅτι ὠρι-

σμένα ἀποτελέσματα δυσκόλως θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀποδοθοῦν εἰς ἀπλὴν σύμπτωσιν καὶ καταλήγει (Antiquity, ἔ. ἀ. σ. 204): «Υπάρχει κάποια ἀμφιβολία διὰ τὸ ὑπάρχον ὕλικόν τοῦ Γραμμικοῦ Συστήματος Β εἶναι ἀρκετὸν διὰ τὴν τελικὴν ἀπόδειξιν λύσεως τοῦ προβλήματος, ἀλλ' οὐδαιοτικὴν βάσανον ὑπόσονται αἱ εἰσέτι ἀδημοσίετοι πινακίδες τῆς Πύλου, αἱ ἀνακαλυφθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Blegen τὸ 1952 καὶ 1953. Ἐν πάσῃ περιπτώσει δὲν προβλέπω σοβαρὸν ἀνταγωνισμόν ἀπὸ ἄλλην συναγωνιστικὴν προσπάθειαν ἀποκρυπτογραφήσεως, ὅχι ἀπὸ ἑπαρσιν, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀκόλουθον προνομιούχον θέσιν: ἂν αἱ πινακίδες εἶναι εἰς ἑλληνικὴν γλῶσσαν, δυσκόλως θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐρμηνευθοῦν διαφόρως ἀπὸ ὅ,τι ἐπροτάθη· ἂν δὲν εἶναι, ἡ γλῶσσα τῶν πιθανῶς θὰ εἶναι ἀδύνατον νὰ γίνῃ γνωστὴ ὑπὸ τὰς ὑπαρχούσας προϋποθέσεις».

Ὁ καθηγητὴς Σπ. Μαρινάτος (ἐνθ' ἄνωτ.) εἶναι πολὺ μᾶλλον κατηγορηματικὸς, διότι τὰ ἐπιτευχθέντα ἀποτελέσματα καὶ πολλὰ εἶναι καὶ σύμφωνα πρὸς ὅ,τι προσεδοκῶμεν. Ἀναμένει βελτίωσιν καὶ συμπλήρωσιν τῶν ἀναγνώσεων καὶ περαιτέρω ἐπεξεργασίαν εἰς τὸ κεφάλαιον τῶν ἀποδόσεων καὶ ἐρμηνειῶν τῶν λέξεων καὶ προτείνει ὡς παραδείγματα ὠρισμένας νέας ἐρμηνείας· θεωρεῖ πάντως τὸ πρόβλημα ἤδη λελυμένον.

Τὰ ἀποτελέσματα δύνανται νὰ συγκεφαλαιωθοῦν εἰς τὰ ἀκόλουθα:

A) Ἀναγνώσεις χαρακτηριστικῶν κατηγοριῶν λέξεων.

- 1) Σειραὶ ἐνδιαφερόντων τοπωνυμίων, μεταξὺ τῶν ὁποίων πολλὰ γνωστὰ καὶ ἀναμενόμενα, ἄλλα ἄγνωστα ἀλλὰ πιθανὰ καὶ πειστικά. Ἡ σειρὰ ἐκ τῶν triplets, τὰ ὁποῖα ἐξ ἀρχῆς ἐθεώρησεν ὁ V. ὡς τοπωνύμια μὲ τὰ ἐθνικά των, εἶναι ἢ μᾶλλον ἐνδιαφέρουσα ὡς δίδουσα τὰ Κνωσός, Φαιστός, Ἀμνισός, Λύκτιος καὶ Τύλισος. Ἡ συχνὴ μνεία τῆς Πύλου (πν - ρο) εἰς τὰς πινακίδας τῆς Πύλου εἶναι λίαν σημαντικὴ.
- 2) Σειραὶ κυρίων ὀνομάτων, μεταξὺ τῶν ὁποίων πολλὰ γνωστὰ εἰς τὸν ἐπικὸν καὶ μυθολογικὸν κύκλον· ἐκ τούτων ἄλλα εἶναι ἑλληνικά, ἄλλα φαίνονται προελληνικά. Ἐκ τῶν ἑλληνικῶν λ. γ. ἐνδιαφέροντα εἶναι τὰ *Φαρναταῖος*, *Ἀμαρόντας*, *Ἀντάνωρ*, πολλὰ εἰς - εὖς μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸ *Θησεύς*, καὶ πολλὰ ἀρχόμενα ἀπὸ *Εὐ-*, ὡς τὰ *Εὐπλοῦς*, *Εὐδαμος*. Τὰ πλέον ἐνδιαφέροντα εἶναι τὰ ὀνόματα θεῶν, διότι φαίνονται ἀποδεικνύοντα τὴν ὑπαρξιν σχεδὸν ὁλοκλήρου τοῦ ἑλληνικοῦ πανθέου. 3) Ὄνόματα ἐπαγγελμάτων τὰ ὁποῖα ἐμφανίζουσι τὰς συνήθεις ἑλληνικὰς καταλήξεις εἰς - εὖς (- ε - υ), - σῆχος (- ο - κο), - ουργός (- *Φο - κο*), - δόμος (- *δο - μο*), - τήρ (- *τε*) καὶ θηλ. - *τεῖρα* (- *τι - ρα*), *τας* (- *τα*). 4) Λέξεις ὕλικῶν ἀγαθῶν (πρώτων ὑλῶν, βιοτεχνημάτων.

προϊόντων, ζώνων κλπ.), όπως τὰ *χρυσός, χαλκός, φάρσα, σπέρμα, πῶλος, σιάλος (χοῖρος)*. 5) Προσδιοριστικά επίθετα καὶ ἔθνικα ἀρσενικά καὶ θηλυκά· τὰ τελευταῖα καταλήγουν εἰς -ιος, -ια. 6) Μετοχαὶ ἐνεργητικαὶ ἢ μέσαι καὶ παθητικαὶ, όπως αἱ *ἀραροντα, ἐών, ἀπέοντες, ἴοντες, κεκειμένα, κτιμένα, ὀρόμενος*. 7) Ρήματα χαρακτηριστικά ὡς τὰ : *ἐπιδέδαστο, ἐέενσι, ἔχονσι, εὔχετο, ἔχεεν (= ἔχειν)*.

B) Ἀνάγνωσις χαρακτηριστικῶν κειμένων.

1) Μία τῶν πινακίδων τῆς Πύλου μὲ ἰδεογράμματα σκευῶν, τριπόδων καὶ ποτηρίων εἶναι ἢ μᾶλλον πειστικῆ ἔδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Μπλέγκεν ὅταν ἤδη εἶχον δοθῆ ὑπὸ τοῦ V. αἱ φωνητικαὶ ἀξίαι καὶ τὰ πρῶτα κείμενα πινακίδων. Εἰς τὴν πινακίδα ταύτην αἱ λέξεις *τρίποδε* (δυϊκός) καὶ *τρίπους* (τι-ρι-πο-δε καὶ τι-ρι-πο), συνοδεύονται μὲ τὰ ἰδεογράμματα τοῦ τρίποδος καὶ τοὺς ἀριθμοὺς 2 καὶ 1, αἱ λέξεις *δέπας* καὶ *δέπαι* (δι-πα, δι-πα-ε), μὲ ἰδεογράμματα ποτηρίων μὲ τοὺς ἀριθμοὺς 1 καὶ 2· χαρακτηριστικά επίθετα τὰ ὁποῖα ἀνεγνώσθησαν *τετρούης* (κ'ε-το-ρο-Fe), *τριούης* (τι-ρι-ο-Fe) καὶ *ἀνούης* (α-ρο-Fe) ἐρμηνεύονται ὡς σημαίνοντα: μὲ τέσσαρα ὦτα, μὲ τρία ὦτα καὶ ἄνευ ὠτων, ἀντιστοίχως μὲ τὰ ἰδεογράμματα· τέλος ἐμφανίζονται αἱ λέξεις *μείζονες* (με-ζο-ε) καὶ *μείον* (με-Fi-jo) σχετιζόμεναι μὲ τὰ ποτήρια. 2) Ἄλλη πινακὶς ἐκ Πύλου μνημονεῦει ναυτολογίαν κωπηλατῶν διὰ μετὰβασιν εἰς Πλευρώνα: *ἐρέται Πλευρώναδε ἰόντες* (ε-ρε-τα πε-ρε-υ-ρο-να-δε ι-jo-τε). 3) Εἰς ἄλλην πινακίδα τῆς Πύλου ἀπαριθμοῦνται *δορκεῖται* (δο-κε-ja) (λέξις ἀγνώστου ἐννοίας) μὲ ἀναγραφὴν τῆς ιδιότητος τοῦ πατρὸς καὶ μητρὸς ὡς δοῦλων ἢ χαλκῶν (εἰς στίχος: *δοῦλος πατήρ, μάτηρ δὲ διFiτα δούλα: δο-ε-ρο πα-τε, μα-τε δε δι-Fi-α δο-ε-ρα*). 3) Αἱ πινακίδες τῶν χαλκῶν ἐκ Πύλου εἶναι ἀπὸ τὰς μᾶλλον ἐνδιαφερούσας· μία ἔχει ἐπίτιτλον τῶν δύο μερῶν της, τὰ ὁποῖα περιέχουν ὀνόματα: *Χαλκῆς ἱλασίαν ἔχοντες* καὶ: *ιοσοῖδε ἀτλάσιοι χαλκῆς* (κα-κε-Fe τα-ρα-σι-ja ε-κο-τε το-σο-δε α-τα-ρα-σι-jo κα-κε-Fe). Ὡς ἠρομήνευσεν ὁ καθ. Μαρινᾶτος γίνεται λόγος περὶ χαλκῶν ἐν ἀπασχολήσει καὶ χαλκῶν ἀεργῶν. Ἄλλη πινακὶς ὁμιλεῖ περὶ δούλων χαλκῶν καὶ *χαλκῶν ποτνιασίων* (;) καὶ ἄλλη καταλήγει: *ιοσόςδε ἐπιδέδαστο χαλκός πάνσι* (το-σο-δε ε-πι-(δε)-δα-το κα-κο-πα-σι), συγκεφαλαιούσα οὕτω τὴν ποσότητα τοῦ κατανεμηθέντος χαλκοῦ. 5) Εἰς πινακίδας προϊόντων γίνεται λόγος περὶ προσόδων ἐξ ἀγροκτημάτων: *δνατα ἔχοντες κεκειμένων κτοινάων* (ο-να-τα ε-κο-τε κε-κε-με-ρα-ο-κο-το-ρα-ο) καὶ συχνὰ ἀκολουθεῖ τὸ ἰδοῦγραμμα τοῦ σίτου καὶ ἡ ποσότης, ἥς προηγεῖται τὸ: *ίόσον σπέρμα* (το-σο-πε-μα). Τὰ

ἀγροκτήματα ταῦτα προσδιορίζονται ἐνίοτε ὡς ἀνήκοντα εἰς τὸν δῆμον (παρὸ δάμω), εἰς Ἴερα ἢ ὡς ἀποτελοῦντα τέμενος βίσιλικὸν (Φανάκτερον τέμενος) ἢ δημόσιον (λαΦαγέσιον). 6) Εἰς πινακίδα ποιμνίων ἐκ Πύλου ἀναφέρεται ποιμὴν βόσκων εἰς περιοχὴν Ἀσιατίας τὰ ποίμνια τοῦ Θαλαμάτου: ποιμὴν Ἀσιατίας ὀπί Θαλαμάταο κῆτροπόδοφι δρόμενος (πο-με α-σι-ja-τι-ja ο-πι τα-ρα-μα-τα-ο κῆε-το-ρο-πο-πι ο-ρο-με-νο). 7) Εἰς πινακίδα ὄπλων γίνεται λόγος εἰσφορᾶς χαλκοῦ ὑπὸ διαφόρων τάξεων, μὲ περιέργους τῆ ἀληθείᾳ ὀνομασίας, (προκοροεστῆρες, κλαΦιφόροι, ὀπιγΦοῦχοι, ὀπισκαφῆες, δάμαρτες, κοροεστῆρες) διὰ κατασκευὴν ὄπλων: ὡς δώσομαι... χαλκὸν νάΦιον σπαθαίοις κῆε ἔγγεσσί κῆε αἰξμάνς (jo-δο-σο-σι... κα-κο να-Φι-jo πα-τα-jo-ι-κῆε ε-κε-σι-κῆε αι-κα-σα-μα). 8) Εἰς πινακίδας ἄρματων, εἰς τινὰς τῶν ὀπείων ὁ δεῦτερος στίχος ἀναγινώσκειται ὡς πρῶτος, ἀναγινώσκονται ὀλίγοι ὄροι σχετιζόμενοι μὲ τὴν μορφὴν καὶ τὰ τμήματα τοῦ ἄρματος. Τὰ ἄρματα (ἱππίαι = ι-κῆι-α) χαρακτηρίζονται φοινικία (πο-νι-κι-ja) καὶ μιλιόεσσα (μι-το-ῆε-σα-ε) καὶ ἀναγνωρίζονται τμήματα αὐτῶν ἐκ ξύλου ἐρινεοῦ (ῆι-ρι-νι-jo) ἢ κυδωνίας (κυ-δο-νι-ja) ὡς ὁ ἄμπυξ (ο-πο-κῆο). 9) Τέλος λίαν ἐνδιαφέρουσαι εἶναι αἱ πινακίδες ἐνθα ἀναφέρεται σειρὰ ὀνομάτων θεοτήτων τοῦ ἑλληνικοῦ πανθέου. Σπουδαιότερα εἶναι ἡ ἐκ Κνωσοῦ V 52, ἀτυχῶς ἑλλιπής, περιέχουσα τὰ ὀνόματα τῶν θεοτήτων Ἀθηνᾶς Ποτνίας, Ἐνυαλίου, Παιάονος καὶ Ποσειδῶνος (α-ια-να πο-τι-νι-ja 1 ε-νυ-Φα-ρι-jo 1 πα-ja-Φο...πο-σε-δα...). Ἄλλη σχετικὴ πινακίς, ἴσως προσφορὰ ἀγγείων ὑπὸ λατρευτῶν, ὡς ἐκ τῶν ἰδεογραμμάτων εἰκάζεται, περιέχει σειρὰν ὀνομάτων θεῶν μεταξὺ τῶν ὀπίων ἀναγνωρίζονται (κατὰ δοτικὴν τὰ: Ἡρα, Ζεύς, Ἐρμῆς, ΔιΦία, Ποτνία, Ποσιδαέων καὶ Ποσιδαεία (ε-ρα, δι-ῆε, ε-μα-α, δι-Φι-ja, πο-τι-νι-ja, πο-σι-δα-ι-jo καὶ πο-σι-δα-ε-ja). Ὀρισμέναι πινακίδες τῆς Κνωσοῦ ἀναφέρουν προσφορὰν μέλιτος εἰς τὴν θεὰν Εἰλειθυίαν ἐν Ἀμνισῶ (Α-μι-νι-σο Ε-ρε-ν-τι-ja με-ρι) καὶ τὴν φράσιν συνοδεύει τὸ ἰδεογράμμα ἀμφορέως μὲ ἀριθμούς.

Ὡς παρατηρεῖ τις αἱ ἀναγνώσεις ἐγένοντο ἀφοῦ διεπιστάθη ἡ ἐφαρμογὴ ὀρισμένου ὀρθογραφικοῦ συστήματος μὲ τοὺς ἀκολούθους γενικοὺς κανόνες: 1) Οὐδεμία διάκρισις γίνεται μακρῶν καὶ βραχέων. 2) Τὸ ν τῶν διφθόγγων γράφεται μὲ χωριστὸν σημεῖον, ἐνῶ τὸ ι τῶν διφθόγγων δὲν γράφεται ἢ καθιστᾷ ἡμιφωνικὴν τὴν ἐπομένην συλλαβὴν φωνήεντος (μὲ j). 3) Μέσα, δασέα καὶ ψιλὰ θεωροῦνται εἰς τὴν γραφὴν ἰσοδύναμα μόνον αἱ συλλαβαὶ μὲ δ γράφονται μὲ ἰδιαίτερα σημεῖα. 4) Τὰ λ, μ, ν, ρ, σ παραλείπονται πρὶν ἀπὸ ἄλλο σύμφωνον καὶ ἐπίσης ὅταν εἶναι τελικά. 5) Τὰ ἄφωνα πρὸ συμφώνου γράφονται

δι' ἰδιαίτερου σημείου ἀποδίδοντος συλλαβὴν μὲ φωνῆεν τὸ αὐτὸ τῆς ἀκολουθούσης συλλαβῆς. 6) Τὰ διπλᾶ ὅμοια σύμφωνα θεωροῦνται ὡς ἄπλᾶ. 7) Τὰ διπλᾶ σύνθετα ξ, ψ σύμφωνα γράφονται ἀναλελυμένως (τὸ ζ, φαίνεται ὄχι). 8) Ὡς ἐλέχθη, συλλαβαὶ διὰ τοῦ λ καὶ ρ γράφονται μὲ ἓν σημεῖον. 9) Μὲ ἰδιαίτερον σημεῖον ἐπίσης γράφονται αἱ ὑπερωϊκαί. Εὐκόλως κατανοεῖ τις διατὶ γραφὴ μὲ τοιαύτην ὀρθογραφίαν εἶναι τόσον δύσκολον νὰ ἀναγνωσθῆ καὶ ἐρμηνευθῆ.

Γ) Συμπεράσματα ὡς πρὸς τὴν γλῶσσαν.

Ἡ στενὴ ἀναλογία τοῦ κλιτικοῦ καὶ τῶν τύπων τῶν ὀνομάτων, ἡ ὁμοιότης τοῦ λεξιλογίου μὲ τὰ ἀντίστοιχα τῆς Ὀμηρικῆς διαλέκτου, ἡ ἐμφάνις πολυαριθμῶν τύπων καὶ ἰδιορρυθμιῶν γνωστῶν ἐκ τοῦ κύκλου τῶν Ἀχαιῶν (Ἀρχαδο-Κυπριακῶν κυρίως) διαλέκτων χαρακτηρίζουν τὴν γλῶσσαν τῶν πινακίδων τῆς Κνωσοῦ καὶ Πύλου ὡς ἀρχαϊκὴν ἀχαιϊκὴν. Καὶ τοῦτο δὲν ἐμφανίζεται νῦν ὡς ἀπροσδόκητον τοῦλάχιστον διὰ τὰ μυκηναϊκὰ κέντρα τῆς κυρίως Ἑλλάδος. Ἡ γλῶσσα ὁμοίως κατὰ τὴν ὁμολογίαν πάντων τῶν εἰδικῶν φαίνεται μᾶλλον ἀκατέργαστος, ἐμφανίζουσα πολλὰς ἀνωμαλίας καὶ ἀτελείας. Προελληνικὰ ἐξ ἄλλου στοιχεῖα ἀφθονοῦν.

Δ) Γενικώτερα συμπεράσματα διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῆς κοινωνίας καὶ πολιτείας, διὰ τὴν μορφὴν τῆς θρησκείας ἱστορικὰ διδάγματα.

Μὲ τόσον σποραδικὰ καὶ ἀσαφῆ στοιχεῖα ὁμολογεῖται ὅτι εἶναι πρόωρον νὰ ἐξαχθοῦν συμπεράσματα εὐρύτερα ἢδη ὅμως διευπλώθησαν γενικά τινα, μάλιστα ὑπὸ τοῦ Chadwick, («Antiquity», ibid.), σχετικὰ μὲ τὴν ὀργάνωσιν ἑνὸς τιμωριωτικοῦ συστήματος εἰς τὸ ὅποιον τὰ βασιλικά γένη, τὸ ἱερατεῖον καὶ ὁ δῆμος ὡς σύνολον ἔχουν διαχειριστῶν τῶν κυριωτέρων φερέδων. Ἡ διαφοροποίησις τῶν ἐπαγγελματιῶν, προηγμένη εἰς σημεῖον μᾶλλον ἀπροσδόκητον, ἐμφανίζει ἄριον κοινωνικὸν μηχανισμόν, πολὺ μᾶλλον ἀνεπτυγμένον τοῦ περιγραφόμενου εἰς τὰ ὁμηρικὰ ἔπη. Εἰς τὸν μηχανισμόν τοῦτον αἱ γυναῖκες ἐμφανίζονται ὡς ἐνεργῶς συμμετέχουσαι, ὅπως δὲ ἐξέχουσα εἶναι ἡ θέσις αὐτῶν εἰς τὸ ἱερατεῖον. Ἡ βιοτεχνία, χρησιμοποιοῦσα ποικίλας πρώτας ὕλας, φαίνεται προηγμένη, καὶ ἡ συμμετοχὴ τῶν βασιλικῶν ἐργαστηρίων μὲ τοὺς πολυαριθμοὺς δούλους φαίνεται ἐπίσης πιστοποιουμένη. Ὁργανωμένη εἶναι ἡ εἰσφορὰ εἰς εἶδος γεωργικῶν ἢ κτηνοτροφικῶν προϊόντων. Αἱ βασιλικά ἀγέλαι βόσκονται εἰς ὠρισμένας περιοχάς.

Ἀναστάτῳσιν εἰς τὰ κοινῶς παραδεδεγμένα βάσει τῶν ἀρχαιολογικῶν ἀνακαλύψεων φέρει ἡ ἀποκάλυψις ὅτι οἱ Ἀχαιοὶ ἦσαν ἐγκατεστημένοι εἰς τὴν Κρήτην, ἔχοντες ἐν Κνωσῷ ἐγκατεστημένην δυναστείαν,

ἤδη ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ ΙΕ' αἰῶνος π. Χ. Οἱ Μινωῖται ἐμφανίζονται ὑποτεταγμένοι. Ἐπικοινωνία καὶ συναλλαγὴ ὑπῆρχε μὲ τὰ κέντρα τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος. Τὸ Βασίλειον τῆς Πύλου, μὲ ἔδραν τοῦ βασιλέως τὸ νῦν ἀνασκαπτόμενον ἀνάκτορον, ὅπου ἀνευρέθησαν αἱ πινακίδες, φαίνεται ἐν τῶν σημαντικωτέρων. Συνηλάσσετε τοῦτο μὲ πολλὰς ἄλλας πολιτείας, ἀλλὰ παραδόξως δὲν ἐμφανίζονται μέχρι τῆς ὥρας σχέσεις μὲ ξένας ἐπικρατείας.

Καὶ εἰς ἓνα κόσμον ὅστις ἐμφανίζεται τόσον ἑλληνικὸς δὲν ἀποτελεῖ ἔκπληξιν τὸ ὅτι συναντᾷ τις δλόκληρον σχεδὸν τὸ ἑλληνικὸν Πάνθεον. Ὅτι εἰς τὴν κνωσιακὴν Ἄμνισόν συναντῶμεν τὴν λατρείαν τῆς προελληνικῆς Εἰλειθυίας ἀποδεικνύει βεβαίως ὠρισμένον συγκρητισμὸν τῶν ἑλληνικῶν μὲ τὰς προελληνικὰς θεότητας.

Ἡ ἀνωτέρω ἀνάλυσις ἦτο ἀνάγκη νὰ γίνῃ διὰ νὰ τονισθῇ ἡ σοβαρότης τῆς γενομένης προσπαθείας διὰ τὴν λύσιν τοῦ τόσον σημαντικοῦ ἀλλὰ δυσκόλου προβλήματος καὶ νὰ καταφανῇ ὅτι αἱ ἐλπίδες διὰ τὴν πλήρη ἀποκρυπτογράφειν εἶναι λίαν ἀγαθαί. Εἶχε σκοπὸν ἐπίσης νὰ καταστήσῃ μᾶλλον προσιτὰ τὰ μέχρι σήμερον δεδομένα, ἰδιαιτέρως εἰς τοὺς ἑλληνικοὺς ἐπιστημονικοὺς κύκλους, ἀφοῦ αἱ μελέται τῶν ἀσχοληθέντων μὲ τὸ θέμα οὔτε εὐχερῶς προσιταί εἶναι οὔτε συστηματικαὶ καὶ συγκεφαλαιωτικαί. Εἶναι ὅμως νῦν ἀνίγκη νὰ προχωρήσωμεν εἰς μίαν εὐρύτεραν κριτικὴν διὰ τῆς ὁποίας θὰ ὑπογραμμισθοῦν ὠρισμένα ἐπιφυλάξεις, αἱ ὁποῖαι, πιστεύω, θὰ θέσουν τὰς προδοκίας μας ἐπὶ ἐνὸς στερεωτέρου ἐδάφους.

Ἴδου αἱ κυριώτεραι δυσκολίαι:

1) Σχέσεις γραμμικοῦ Συστήματος Β μὲ Γραμμικὸν Σύστημα Α.

Πάντες οἱ μελετηταὶ καὶ ἰδιαιτέρως οἱ Ἐβανς καὶ Pugliese - Caratelli διεπίστωσαν ὅτι τὸ Γραμμικὸν Β Σύστημα ἀποτελεῖ ἐξέλιξιν τοῦ Α μὲ προσθήκην ὠρισμένων σημείων καὶ ἀχρήστευσιν ἄλλων. 50 σημεῖα εἶναι κοινὰ καὶ ὁποσδήποτε ἀποδίδουν ὁμοίας φωνητικὰς ἀξίας^{*)}. Ὅχι ἐπιπολαίως ἐξηκριβώθη ὅτι πολλὰ συμπλέγματα σημείων ἀποδίδοντα λέξεις προσηγορικὰς ἢ κύρια ὀνόματα ἀπαντοῦν καὶ εἰς τὰ δύο συστήματα καὶ ὅτι πολλαὶ καταλήξεις καὶ προθήματα φαίνονται κοινὰ. Ἀναγκαῖον συμπέρασμα γενικῶς γενόμενον ἀποδεκτὸν ἦτο ὅτι τὸ σύστημα Α καὶ τὸ σύστημα Β ἀπέδιδον τὴν αὐτὴν γλῶσσαν^{*)}. Μὲ

^{*)} Evans, Palace of Minos, IV p. 682. Pugliese - Caratelli, Le iscrizioni preelleniche di Haghia Triada in Creta «Mon. Ant.» XL (1945), p. 491 ss.

^{*)} Evans, αὐτόθι σ. 684: «More than this, the language itself is iden-

τὴν ἀναγνώρισιν νῦν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης εἰς τὰς πινακίδας τοῦ Συστήματος Β φθάνομεν εἰς τὴν ἀτοπὸν παραδοχὴν ὅτι ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ὠμιλεῖτο ὡς ἐπίσημος γλῶσσα ἐν Κρήτῃ ἀπὸ τῆς Παλαιοανατορικῆς Ἐποχῆς (Γραμμικαὶ Α πινακίδες ἀνευρέθησαν εἰς παλαιοανατορικὰ στρώματα τῶν Ἀνακτόρων Φαιστοῦ καὶ Μαλίων). Θὰ ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ δεκτὸν ὅτι ὁ Μινωικὸς Πολιτισμὸς ἦτο δημιούργημα τῶν Ἑλλήνων; Καὶ ποῶν Ἑλλήνων; Ἡ μήπως ἔσφαλλον εἰς τὰς παρατηρήσεις τῶν οἱ κύριοι μελετηταί;

2) Σχέσις Κρητικῆς καὶ Κυπριακῆς Γραφῆς.

Γενικῶς ἐπίσης ἐγένετο παραδεκτὸν ὅτι ἡ Μινωικὴ Γραφὴ ἔδωκε γένεσιν εἰς τὴν ἐκ τούτου ἀποκληθεῖσαν Κυπρομινωικὴν Γραφήν, τῆς ὁποίας ἀρχικῶς ὀλίγα θεῖματα ὑπῆρχον εἰς πηλίνας τινας σφαίρας, χρυσοῦν δακτύλιον καὶ κύλινδρον⁴ τελευταίως ἀνευρέθησαν καὶ ἐκτενέστεραι πινακίδες εἰς Ἐγκώμην τῆς Κύπρου⁵ καὶ ἐπεβεβαίωσαν τὰς ἀπόψεις τῶν Ἐβανς καὶ Caratelli ὡς πρὸς τὴν στενὴν σχέσιν τῶν δύο γραφῶν. Παρὰ τὴν σχηματοποίησιν πολλὰ σημεῖα ἀναγνωρίζονται ὡς τὰ αὐτά, τῇ ἀληθείᾳ δὲ θὰ ἦτο πολὺν παράξενον, γνωστῆς οὔσης τῆς στενῆς σχέσεως Κύπρου - Κρήτης, ἂν τοῦτο δὲν συνέβαινε. Τοῦ Κυπρομινωικοῦ συστήματος γραφῆς ἐξέλιξις εἶναι τὸ συλλαβάριον τῆς Κύπρου, τὸ ὁποῖον ἐχρησιμοποιεῖτο μέχρι τῶν ἑλληνιστικῶν χρόνων⁶. Ἐκ τούτου φαίνεται λίαν ἀπίθανος ἡ παραδοχὴ ὅτι οὐδεμίαν ἀπολύτως ἀντιστοιχίαν φωνητικῶν ἀξιών ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ μινωικοῦ καὶ τοῦ κυπριακοῦ συλλαβαρίου.

3) Δυσχέρεια ἐκ τῆς παραδοχῆς τῆς Ἑλληνικῆς ὡς γλώσσης τῶν πινακίδων.

Ἄν ἡ ὑπόθεσις ὅτι ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα ἦτο ἡ ἐπίσημος γλῶσσα τῶν μυκηναϊκῶν Βασιλείων κατὰ τὸν ΙΔ' καὶ ΙΓ' π. Χ. αἰῶνα, ὁπότε καὶ οἱ τύποι τῶν Μεγάρων εἶναι ἀρχαῖοί, εὐσταθῆ, εἶναι ἀντιθέτως πολὺν δύσκολον νὰ γίνῃ παραδεκτὸν ὅτι ἡ γλῶσσα αὕτη κατέστη ἐπίσημος γλῶσσα ἐν Κνωσῶ ἀπὸ τὰ μέσα τοῦλάχιστον τῆς ΙΕ' π. Χ. ἕκα-

tical», Caratelli, αὐτόθι σ. 502 - 503: «è chiaro che il ricorre di gruppi completamente identici o aventi le stesse uscite...tanti in iscrizioni della Linear A quanto in tabelle enossie della Linear B deve attribuirsi ad identità di linguaggio nelle due fasi (MMIII - MRI e MRII) che quei documenti rappresentano».

⁴) Evans, αὐτόθι σ. 758 κ. ἐξ. Scripta Minoa II σ. 73. Caratelli, αὐτ. σ. 463.

⁵) Porph. Dikaios, A second inscribed clay tablet from Enkomi, «Antiquity» XXVII (1953) pp. 233 - 7.

⁶) Ἰδίᾳ Scripta Minoa, II σ. 73.

τονταετηρίδος. Τοῦτο θὰ ἐσήμαινεν ὅτι δημιουργοὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῆς τελευταίας ἀνακτορικῆς φάσεως ἦσαν οἱ Ἀχαιοὶ καὶ τότε θὰ ἔδει νὰ δοθῆ ἱκανοποιητικὴ ἀπάντησις εἰς τὰ κάτωθι ἐρωτήματα: α) Πῶς ὁ ΥΜΙΙ πολιτισμὸς ἀποτελεῖ ἄμεσον καὶ ἄνευ διακοπῆς ἐξέλιξιν τοῦ προηγηθέντος ΥΜΙ; β) Πῶς ἡ φάσις αὕτη ἐμφανίζει χαρακτηριστικὰ κρητικά, τὰ ὁποῖα σαφῶς τὴν διαστέλλουν ἀπὸ τὴν ἀντίστοιχον μυκηναϊκὴν; Τὰ κυριώτερα τῶν χαρακτηριστικῶν τούτων εἶναι ἐκδηλα εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν, τὸν παρυστατικὸν κύκλον μὲ τὰς πάντοτε εἰρηνικὰς σκηνάς, εἰς τὴν θρησκείαν ἣτις εἶναι ἐπίσης γνησίως μινωική. Τὰ χαρακτηριστικὰ ἄλλως ταῦτα ἔφερον ὡς κύρια ἐπιχειρήματα ἐναντίον τῆς θεωρίας τοῦ Ἔβανς περὶ τῆς γενέσεως τοῦ μυκηναϊκοῦ πολιτισμοῦ δι' ἐκτεταμένου μινωικοῦ ἀποικισμοῦ οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὸν τελευταῖον πολιτισμὸν ἐπιστήμονες. Ἀχαιϊκὰ στοιχεῖα ἀποδεικνύοντα ἑλληνικὴν ἐγκατάστασιν μεγάλης κλίμακος ἐπὶ τῆς Κρήτης συναντῶμεν μόνον βραδύτερον (ΥΜΙΙΙ μέγαρον Ἀγίας Τριάδος, ἱερὰ μυκηναϊκοῦ τύπου, κεραμεικὴν τῆς μυκηναϊκῆς κοινῆς) κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Ἀνακαταλήψεως. γ) Διατὶ ἡ καταστροφὴ τοῦ 1500, ἡ ὁποία θὰ ἐσήμαινε τὴν ἄλωσιν τῆς Κνωσοῦ ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν ἄφησε πολὺ ὀλίγα ἕληθαι εἰς τὴν Κνωσόν, ἐνῶ ἀντιθέτως ἡ καταστροφὴ τοῦ 1400, ἡ ὁποία εἶναι ἡ τελικὴ τῶν Ἀνακτόρων, εἶναι ὀλοκληρωτικὴ, χωρὶς νὰ δύναται πλέον νὰ ἀποδοθῆ εἰς ἄλογον αἰτίαν; δ) Πῶς θὰ ἠδύνατο νὰ ἐρμηνευθῆ ἡ πλήρης ἐγκατάλειψις τόσων μινωικῶν πόλεων καὶ τῶν πλουσιῶν περιοχῶν των περὶ τὸ 1500 (πρβλ. ἀπουσία Ἀνακτορικοῦ Ρυθμοῦ καὶ Σύστημα Γραμμικὸν Α μέχρι τέλους), ἂν γίνῃ δεκτὸν ὅτι ἐπὶ μίαν ἑκατονταετίαν πρὸ τῆς πτώσεως τῆς Κνωσοῦ αἱ ἀχαιϊκαὶ Δυναστεῖαι ἦσαν κυρίαρχοι ἐν Κνωσῷ; Ἄν πάλιν αἱ ἄλλαι περιοχαὶ ἐσυνέχισαν τὴν μινωικὴν ζωὴν των μέχρι τοῦ 1400 π. Χ., πῶς δὲν ἦλθον εἰς σύγκρουσιν μὲ τοὺς πολεμιστὰς Ἀχαιοὺς, οἵτινες μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κνωσοῦ θὰ ἦσαν κατὰ πολὺ ἰσχυρότεροι;

4) Ἀτέλεια τοῦ συστήματος γραφῆς.

Ἡ γραφή, ὡς ἐμφανίζεται ἀποδίδουσα μὲ τὴν λίαν ἰδιόρρυθμον ὀρθογραφίαν τῆς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἀποτελεῖ σύστημα ἀτελέστερον παντὸς ἄλλου μέχρι σήμερον γνωστοῦ εἰς τοὺς μεγάλους κύκλους πολιτισμῶν. Ἀκόμη καὶ εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν σημετικῶν κειμένων τοῦ φοινικικοῦ - ἑβραϊκοῦ κύκλου ἡ δήλωσις τῶν συλλαβῶν βάσει τοῦ συμφώνου των δημιουργεῖ πολὺ μικρότερα προβλήματα ἀναγνώσεως, ἀφοῦ τὰ θέματα εἶναι τρισυλλαβικά καὶ τὰ σύμφωνα κατὰ κανόνα δηλοῦνται. Τόσον ἀτελῶς ἀποδιδόμενα κείμενα θὰ ἀπετέλουν—ὡς ἀποτελοῦν σήμερον καὶ δι' ἡμᾶς, ἐπιμόχθως ἐργαζομένους—σειρὰν γρίφων

τῶν ὁποίων ἡ ἀνάγνωσις θὰ ἦτο προβληματική· ἀρκεῖ νὰ σημειωθῇ ὅτι μικραὶ ἰδίως λέξεις δύνανται νὰ ἀναγνωσθοῦν κατὰ δεκαπέντε ἕως εἴκοσι διαφοροῦς τρόπους. Παραμένει δὲ αἰνιγματικὸν διατι θὰ ἔγραφον καὶ αὐτὸν τὸν τρόπον ἀφοῦ ἅπαξ προήχθησαν εἰς τὴν κατ' ἀνά-
 λυσιν ἀπόδοσιν τῶν συλλαβῶν· ἀφοῦ ἀπέδιδον τὴν συλλαβὴν πτὰ ὡς πα - τα, διατι θὰ ἔγραφον τὴν συλλαβὴν *μα* ὡς *να* καὶ τὴν συλλαβὴν στα ὡς τα; Ἰδιαιτέρως κάμνει ἐντύπωσιν ἡ ἔκπτωσις τοῦ *ι* τῶν δι-
 φθόγγων καὶ μάλιστα εἰς περιπτώσεις κατὰ τὰς ὁποίας τὸ *ι* τῆς δι-
 φθόγγου χαρακτηρίζει διάφορον πτώσιν ἢ διάφορον ἀριθμὸν· συγγέ-
 ονται οὕτω ἐνίοτε ὁ ἐνικὸς καὶ ὁ πληθυντικὸς, ἡ ὀνομαστικὴ μὲ τὴν
 δοτικὴν. Ἡ σαφὴς δὲ ἀπόδοσις τῶν τελικῶν *ς*, *ν*, καὶ *ρ* εἰς τὴν κυ-
 πριακὴν γραφὴν προκειμένου περὶ ἑλληνικῶν κειμένων καθιστᾷ τοῦ-
 λάχιστον λίαν περίεργον τὴν παράλειψιν τῶν εἰς μινωικὰ καὶ μυκη-
 ναϊκὰ κείμενα, ἀποδίδοντα ἐπίσης ἑλληνικὴν γλῶσσαν. Ἀκατανόητος
 ἔξ ἄλλου εἶναι ἡ διὰ τοῦ αὐτοῦ σημείου ἀπόδοσις τῶν ἀντιστοιχῶν
 συλλαβῶν μὲ *λ* καὶ *ρ*· ὁ ρωτακισμὸς εἰς τόσον πρώϊμα ἑλληνικὰ κεί-
 μενα, μάλιστα συγγενῆ μὲ τὰ Ὀμηρικὰ καὶ Κυπροαρκαδικὰ, ἐμφανίζε-
 ται ὡς δυσπαράδεκτος.

5) Ἐπισφαλῆς ἡ βᾶσις τῆς κατατάξεως τῶν ση-
 μείων κατὰ σειρᾶς εἰς τὴν «ἐσχάραν».

Ὡς ἐσημειώθη ἡ κατάταξις τῶν ὀριζοντίων καὶ κατακορύφων σει-
 ρῶν συλλαβῶν τῆς «ἐσχάρας», δηλ. τῶν συλλαβῶν μὲ τὸ αὐτὸ φωνῆεν
 ἀλλὰ διάφορον σύμφωνον καὶ τῶν συλλαβῶν μὲ τὸ αὐτὸ σύμφωνον
 ἀλλὰ διάφορον φωνῆεν, ἐγένετο βᾶσει τῶν ἐξισώσεων. Εἰς τὰς ἐξισώ-
 σεας ὅμως ὠρισμένα παραλλαγαὶ δύνανται νὰ ὀφείλωνται εἰς διαφο-
 ρὰς λέξεων καὶ ὄχι εἰς μεταβολὰς καταλήξεων λόγῳ διαφορῶν γένους,
 ἀριθμοῦ, πτώσεων κλπ. Ἐν ἐξισωθῇ λ. χ. τὸ κα - να - ρι μὲ τὸ κα - να-
 λι εἶναι δυνατὸν νὰ παρασυρθῇ τις εἰς κατάταξιν τῶν δύο συλλαβῶν
 εἰς τὴν αὐτὴν στήλην, ἐνῶ πρόκειται περὶ δύο διαφορῶν λέξεων. Τοῦ-
 το ἀπλῶς ὑπογραμμίζεται διὰ νὰ καταφανῇ ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ ἐγέ-
 νοντο λάθη κατὰ τὴν κατάταξιν τῶν συλλαβῶν.

6) Ἐπισφαλῆς ἡ πρώτη ἀναγνώρισις τῶν φωνη-
 τικῶν ἀξιῶν τῶν συλλαβῶν.

Ὁ καθορισμὸς τῶν πρώτων συλλαβῶν μὲ σύμφωνον *πα*, *μα*, *τε*,
πο, *ρο*, ἐβασίσθη εἰς μεγαλοφρεῖς συνδυασμούς, κατὰ τὴν γνώμην μου
 ὅμως πᾶν ἄλλο ἢ ἀσφαλεῖς. Τὸ κείμενον τῆς πινακίδος τῶν «δορκείων»
 δὲν εἶναι καθόλου σαφὲς καὶ τὸ πατήρ, μάτηρ, ὡς τελικῶς ἀπεδόθη τὸ
 σύνολον, δὲν προσαρμόζεται καλῶς. Ἐπίσης παραμένει λίαν ὑποθετι-
 κὸν καὶ ὄχι ὀλιγώτερον τολμηρὸν τὸ *πο - ρο* = *πῶλος* τῆς πινακίδος

895 τῶν ἵππων ἐκ Κνωσοῦ. Εἰς τὴν πινακίδα ταύτην ἐμφανίζονται ἰσογράμματα ἵππων ἀκολουθούμενα ὑπὸ ἀριθμῶν· μόνον δύο ἔχουν πρὸ αὐτῶν τὰ ὡς πο - ρο ἀναγνωσθέντα σημεῖα· ὁ μόνος λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ἀνεγνώσθησαν ὡς πο - ρο καὶ ὄχι πο - λο εἶναι ὅτι τὸ δεύτερον σημεῖον εἶχε καταταγῆ μετὰ τὰς συλλαβὰς τῆς ἐσχάρας αἱ ὁποῖαι δι' ἄλλους λόγους καθορίσθησαν ὡς ἀποδίδουσαι τὰς συλλαβὰς μετὰ ρ. Ἡ ἐκκίνησις εἶναι ἐπίπικτος καὶ αἰσθάνεται τις ἐξ ἀρχῆς τὴν ἀνησυχίαν ὅτι δὲν θὰ φέρῃ εἰς αἴσιον ἀποτέλεσμα, ἐφαρμοζομένης τῆς ἀλύσεως τῶν ἀντικαταστάσεων.

Αἱ καθορισθεῖσαι ἀξίαι εἶναι 65 καὶ ἀπομένουν πρὸς καθορισμὸν 23. Τὸ ποσοστὸν οὕτω τῶν ἀγνώστων ἀξιῶν εἶναι μέγα καὶ κατὰ τὴν γνώμην μου πολὺ δυσκόλως θὰ εὐρίσκοντο φωνητικαὶ ἀξίαι δι' ὅλα ἢ τὰ πλεῖστα ὑπόλοιπα σημεῖα. Αὐτὸ ὅμως τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ πλέον ἀνησυχητικὸν εἶναι ὅτι ἐλλείπουν ἀπὸ τὰς καθορισθείσας αἱ συλλαβαὶ *μυ* καὶ *συ*, αἱ ὁποῖαι εἰς τὴν ἑλληνικὴν δύναται νὰ θεωρηθοῦν, ἰδίως ἢ δευτέρα, συχναί.

Πᾶσαι αἱ ἀνωτέρω ἐπιφυλάξεις, ὑπογραμμίζουσαι ὄρισμένους δυσχερείας ἢ ἐπισημαίνουσαι τὴν προσοχὴν ἐπὶ τοῦ γεγονότος ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς ἀποκρυπτογραφίσεως ἐστηρίχθη εἰς λίαν ὑποθετικὰ στοιχεῖα, δὲν θὰ εἶχον βεβαίως καμμίαν ἀπολύτως σημασίαν ὡς πρὸς τὴν διαπίστωσιν ὅτι ἐπετεύχθη ἡ ἀνάγνωσις, ἂν μετὰ τὴν ἀντικατάστασιν εἰς τὰς πινακίδας τῶν φωνητικῶν ἀξιῶν τὰ ἀποδιδόμενα κείμενα ἦσαν κατὰ μέγα μέρος κατανοητὰ καὶ λογικά. Δυστυχῶς δέον νὰ ὁμολογηθῆ ὅτι εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο προκύπτουν αἱ κυριώτεραι δυσχερείαι.

7) Μέγας ὁ ἀριθμὸς τῶν μὴ κατανοητῶν πινακίδων.

Ἄν ὄρισμένοι τῶν πινακίδων παρέχουν λίαν ἐνθαρρυντικὸν ἀποτέλεσμα, ἄλλαι δέ, ποικίλαι καὶ ὄχι ὀλίγαι, πιθανὸν καὶ δυνάμενον νὰ συμβιβασθῆ μετὰ τὰ πράγματα, δὲν εἶναι ὀλίγον ἀνησυχητικὸν τὸ γεγονός ὅτι μέγας ἀριθμὸς πινακίδων δὲν ἀποδίδει κατανοητὸν κείμενον ἢ παρέχει τοιοῦτον λίαν ἀμφίβολον ἢ αἰνιγματικόν. Προσπάθεια ἐκ μέρους μου μεταγραφῆς ὀγδοήκοντα πινακίδων ἐκ τῶν μὴ ἀνακοινουμένων ὑπὸ τοῦ V. ἀπέδωσε σχεδὸν καθαρῶς ἀρνητικὸν ἀποτέλεσμα, παρετήρησα δὲ ὅτι καὶ ἐπὶ πινακίδων εἰς τὰς ὁποίας ἀναγνωρίζονται ὑπὸ τοῦ V. ὄρισμένα φράσεις πολλὰ παραμένουν αἰνιγματικά. Φυσικὰ τοῦτο δύναται νὰ ἀποδοθῆ εἰς τὸν γραφοειδῆ χαρακτῆρα τῶν κειμένων τὰ ὁποῖα γράφονται μετὰ τόσον ἐλαττωματικὴν ὀρθογραφίαν, ὡς ἐπίσης εἰς τὴν ἀρχαικότητα καὶ τὸ ἀκατέργαστον τῆς γλώσσης, εἰς τὸ συνεπτυγμένον καὶ ὑπὸ μορφὴν λογιστικῆς ἀναγραφῆς περιεχόμενον καὶ

ἀκόμη εἰς τὸ γεγονός ὅτι εἰς πολλὰς πινακίδας περιέχονται κύρια ὀνόματα ἄγνωστα. ὧν ἡ μεταγραφὴ δὲν δύναται νὰ ἐλεγχθῆ. Τὸ γεγονός ὁμῶς εἶναι ὅτι παραμένει ἀμφιβολία ἰσοσταθμοῦσα τοῦλάχιστον πρὸς τὴν ἐνθάρρυνσιν ἐκ τῶν ὀλίγων ἀναγινωσκομένων πινακίδων, ἧτις μάλιστα ἐπισκιάζεται ἐκ τῶν λόγων τοὺς ὁποίους θὰ ἀναφέρω ἀκολούθως. Ἐὰς μὴ λησμονῆται ὅτι ἀναλόγους δυσκολίας συνήντησαν οἱ μέχρι τοῦδε μεταγράψαντες τὰ κρητικά κείμενα μὲ ἰδικόν των σύστημα φωνητικῶν ἀξιών, οἵτινες ἐπρόβαλον ὡς κύριον λόγον τοῦ ὅχι ἐνθαρρυντικοῦ ἀποτελέσματος τὴν ἰδιορρυθμίαν τῆς γλώσσης καὶ τὰ κύρια ὀνόματα (πβλ. H r o z n y, Les Inscriptions Cretoises, Praha 1949). Ἰδιαίτερος ἀνησυχεῖ τις ὅταν μικραὶ φράσεις ἐξ ὀλιγοσυλλάβων λέξεων, αἵτινες ἀσφαλῶς δὲν εἶναι κύρια ὀνόματα, δὲν ἀποδίδουν κείμενον, διότι εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας δὲν ὑπάρχουν πολλαὶ διαφορετικαὶ ἀναγνώσεις καὶ αἱ ἀποδιδόμεναι δύνανται ἐξαντλητικῶς νὰ ἐλεγχθοῦν.

8) Κίνδυνος ἐκ τοῦ λογικοῦ σφάλματος τῆς λήψεως τοῦ αἰτουμένου (*petitium principii*).

Εἰς πολλὰς περιπτώσεις προκύπτει σαφῶς ὁ κίνδυνος, νὰ ἀναγνωρίζωμεν ὡς εὔρημα ὅ,τι ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ ἀποκρυπτογραφοῦντος ἐτέθη. Εἶναι ἄτοπον λ. χ. νὰ ἐνθουσιαζώμεθα ἀπὸ τόσας καταλήξεις εἰς εὖς ὀνομάτων ἐπαγγελματιῶν ἀφοῦ ἡ κατάληξις αὕτη ἐξ ἀρχῆς ἐτέθη εἶναι πολὺ μᾶλλον φρόνιμον νὰ προσέξωμεν τὸ θέμα τῶν λέξεων τούτων, τὸ ὁποῖον μᾶλλον σπανίως δίδει ἐνθαρρυντικὸν ἀποτέλεσμα. Δὲν εἶναι ἐπίσης ὀρθὸν νὰ βασιζώμεθα τόσον εἰς τὰ *Κνωσὸς* καὶ *Ἀμνισὸς* (τῶν πινακίδων τῆς Εἰλειθυίας), διότι τὰ ὀνόματα ταῦτα, ὡς ὁμολογεῖται, ἐξ ἀρχῆς ἐτέθησαν τὸ (β' ἐκ τῆς ὑποθέσεως ὅτι ἐπρόκειτο περὶ τοπωνυμίου ἀρχομένου ἐξ Α). Τὸ **Fε-το-ρο-πο* (τετράπου) ἀνεζητήθη καὶ ἐτέθη ὡς πιθανὸν εἰς πινακίδα ποιμνίων. Γενικῶς ὁμῶς ἡμεῖς δὲν εἴμεθα πάντοτε εἰς θέσιν νὰ ἐλέγξωμεν τι ἐξ ἀρχῆς ἐτέθη ὥστε νὰ ἀποφύγωμεν τὸ σφάλμα τῆς λήψεως τοῦ αἰτουμένου. Δέον ὁμῶς νὰ καταστῶμεν ἐκ τούτου μᾶλλον ἐπιφυλακτικοί.

9) Καθαρῶς ὑποθετικὴ ἢ τελικὴ ἀπόδοσις τῶν κειμένων.

Πολλοὶ διὰ νὰ κρίνουν τὸ ἐπιτευχθὲν διὰ τοῦ καθορισμοῦ τῶν φω-

¹⁾ Ventris, «Archaeology», αὐτ. σ. 17. «In May 1952 I was toying with the value *ko* for the first sign of Kober's triplet . . . and tried the effect of reading them as *KO - NO - SO = Knossos* and *ko wo = Greek kor-wos, boy*». Ventris, «Antiquity», αὐτ. σ. 202: «The decisive step was to identify the first word with *Amnisos* and to substitute values which would turn the others into *Knossos, Tylissos, Phaistos and Lyktos*».

νητικῶν ἀξιῶν ἀποτέλεσμα βασίζονται μόνον εἰς τὴν τελικὴν ἔρμηνειάν τῶν κειμένων, τὴν προκαταρκτικῶς καὶ πειραματικῶς ὑπὸ τῶν ἀποκρυπτογραφούντων παρεχομένην· οὕτω π. χ. ἀντὶ νὰ ἐξετάσουν ἀπ' εὐθείας τὸ ἀποτέλεσμα τὸ ὁποῖον θὰ ἦτο δυνατόν νὰ παρέχη ὁ στίχος: *δο - Fε - jo ι - κFο - ε - κFε Fι - ρι - νι - jo ο - πο - κFο κε - ρα - ja - πι ο - πι - ι - ja - πι*, θεωροῦν ὡς «ντὲ φάκτο» προελθοῦσαν μετάφρασιν: *ξόλινον ἵππο... καὶ ἄντυξ* (τοῦ ἄρματος) *ἐκ ξύλου ἀγριοσυκῆς με ζεύγματα ἐξ ὄσπου*, καὶ τοῦτο μάλιστα χωρὶς νὰ δώσουν ἰδιαιτέραν προσοχὴν ἢ ἡ προτεινομένη μεταγραφὴ: *δόρFειος Ἴππο... Fιρινιός ὄμποξ κεραϊάφι ὀπιάφι* εἶναι δυνατόν νὰ σταθῇ λογικῶς καὶ γλωσσικῶς. Θεωρῶ τοῦτο βασικὸν σφάλμα τὸ ὁποῖον ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα νὰ θεωρηθῇ τὸ ποσοστὸν τῶν ἤδη ἀναγινωσκομένων πινακίδων σχετικῶς μέγα. Τοῦτο εἶναι ἀντίθετον καὶ μὲ τὰς ἐπιφυλάξεις αὐτῶν τῶν μεταγραφάντων καὶ μὲ τὴν σαφῆ δήλωσίν των ὅτι ἡ μεταγραφὴ καὶ μετάφρασις ἔχει πειραματικὸν χαρακτῆρα. Ὁ ἴδιος ὁ V. ἐτόνισεν ὅτι ἡ προσπάθεια προσκόπτει εἰς τὸ ὅτι πλήθος ἀπὸ πινακίδες ἄλλως ἀπὸ ἄλλους ἀναγινώσκονται. Γενικῶς ἡ τελικὴ ἀπόδοσις τῶν κειμένων δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι παρὰ καθαρῶς ὑποθετικὴ ἀφοῦ εἰσέρχονται τόσα ὑποθετικὰ στοιχεῖα: α) ἂν ὁ καθορισμὸς τῶν φωνητικῶν ἀξιῶν ἐγένετο ἄνευ οἰουδήποτε λάθους· β) ἂν αἱ μεταγραφαὶ τῶν προκλυτουσῶν λέξεων εἶναι εἰς προτεινόμενα (ἀφοῦ τόσα διὰ τῆς ἐφαρμοζομένης ὀρθογραφίας παραλείπονται ἢ μεταβάλλονται)· γ) ἂν αἱ προκλύτουσαι νέαι λέξεις καὶ οἱ ἰδιόρρυθμοὶ τύποι εἶναι πράγματι οἱ ὑπὸ τῶν γραφῶν ἀποδοθέντες ἢ προέρχονται ἐκ σφάλματος· δ) ἂν ἡ παρεχομένη ἔρμηνεία εἶναι δυνατόν νὰ εὐσταθήσῃ. Ὅπου προτείνονται κύρια ὀνόματα ὁ ἔλεγχος εἶναι δύσκολος, διὰ νὰ μὴ εἶπω ἀδύνατος. Διὰ νὰ δώσω σαφεστέραν εἰκόνα τοῦ ὑποθετικοῦ τῶν πλείστων ἀποδιδομένων κειμένων ἀναλύω τὴν ἀκόλουθον πινακίδα τῆς κατηγορίας «χαλκοῦ» ἐκ Πύλου (βλ. εἶκ. 1):⁹

jo-δο-σο-σι κο-ρε-τε-ρε δα²-μα-τε-κFε
πο-ρο-κο-ρε-τε-ρε-κFε κα-ρα-Fι-πο-ρο-κFε ο-πι-κFο³-ο-κο-κFε
κα-κονα Fι-jo πα-τα-jo-ι-κFε ε-κε-σι-κFε α-κα-σα-μα ο-πι-κα-πε
[ε-Fε-κFε
 III;; *κο-ρε-τε ΧΑΛΚΟΣ* (ἰδεόγρ.) 2/30 *πο-ρο-κο-ρε-τε ΧΑΛΚΟΣ*
[3/120

Τὸ ἀρχικὸν *jo*, ἀποτελοῦν προθεματικὴν συλλαβὴν, ἠρμηνεύθη, παρὰ τοὺς ὀρθογραφικοὺς κανόνας οἵτινες ἐγένοντο δεκτοί, μὲ τὸν σύνδεσμον ὡς· τὰ δύο ἄλλα παραδείγματα *jo-ι-je-σι* (ὡς *ἰένσι*?) καὶ

⁹) Βλ. μεταγραφὴν ἀνωτέρω σ. 150.

jo - a - σε - σο - σι (ὡς ἐσῆσονσι?) δὲν δίδουν ἱκανοποιητικώτερον ἀποτελεσμα Ὀλόκληρος ἢ πινακίς ἀπὸ τοῦ 4ου στίχου καὶ ἐξῆς ἐπαναλαμβάνει τὸ *κο - ρε - τε* καὶ *πο - ρο - κο - ρε - τε* εἰς δύο στήλας μὲ ἀντιστοίχους ποσότητας χαλκοῦ (ιδεόγραμμα) ὥστε ἂν πρόκειται περὶ εἰσφερόντων χαλκῶν αὐτοὶ ἀνήκουν μόνον εἰς δύο τάξεις καὶ ὄχι εἰς τὰς περισοτέρας τὰς ὁποίας ἀναγνωρίζει ὁ V. ὀυδεμία τῶν ὀνομασιῶν τούτων (*κοροετηρες, προκοροετηρες, κλαφιφόροι, ὀπισῶχοι, ὀπισκαρῆες*), εἶναι κατανοητή, ἀλλά, καὶ αὐταὶ αὐθαιρέτως ἔχουν καθορισθῆ. Οὐτε τὸ *σπαθαίοις* οὐτε τὸ *αἰξμᾶνς* φαίνονται ἑλληνικοὶ τύποι, τὸ δὲ δεύτερον εἶναι καὶ ἀπίθανον διὰ τὴν ἔννοιάν του. Ὡς πρὸς τὴν ὀρθογραφικὴν ἀπόδοσιν διερωτᾶται τις διατὶ τὸ *ι* τῆς δοτικῆς πληθυντικῆς εἰς *-οις* ἀποδίδεται ἐνῶ εἰς τὴν κατάληξιν *-οι* τῆς ὀνομαστικῆς παραλείπεται. Ὡς ἀντιλαμβάνεται τις μόνον ἐνθαρρυντικὸν ἀπομένει τὸ *κα - κο να - Fi - jo* ἀποδοθὲν ὡς *χαλκὸς ναFιος*. Ἄλλ' ἂν ὁ χαλκὸς εἶναι *ρῆιος* (διὰ πλοῖα) τότε ποῖαν θέσιν ἔχουν αἱ *αἰχμᾶι* τῶν *σπαθῶν* (;) καὶ τῶν *δοράτων*; Ἐνοχλητικὸν εἶναι ὅτι τὸ *κFe*, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ συνδεικτὸν μόριον ἰσοδύναμον μὲ τὸ ἑγκλιτικὸν *τε* ἀπαντᾷ, πολὺ συχνὰ μάλιστα, ἐπιροηματικῶς.

Ἀκόμη τολμηρότερον, εἰς τὰς πινακίδας τῶν ἀρμάτων ἀντιστρέφεται αὐτὴ ἢ σειρά τῶν στίχων καὶ ναὶ μὲν ὑπάρχει πάντοτε πιθανὴ ἐξήγησις ὅτι ἐνίοτε ἐγράφετο στίχος καὶ ἄνω τούτου συνεπληροῦτο ἄλλος, ἐνταῦθα ὅμως ἡ διάταξις τῶν στίχων ἐπὶ τῆς πινακίδος τὴν ἀποκλείει.

Θὰ ἦτο εὐκόλον νὰ καταδειχθῆ πόσον τὸ ὑποθετικὸν στοιχεῖον εἰσέρχεται ἀφθόνως εἰς τὰς ὀλίγας πινακίδας αἵτινες δίδουν ἀποτελεσμα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦτον ἱκανοποιητικὸν καὶ πόσον βιάζεται πολλὰ* καὶ ἡ ὀρθογραφία καὶ οἱ τύποι, αἱ λέξεις καὶ αἱ σημασίαι των, ἀλλὰ πιστεύω ὅτι ἐνταῦθα δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ μακροτέρα ἀνάλυσις. Ἄν εἰς συνεχῆς κείμενον ἢ σύμπτωσις λέξεων κατὰ πιθανὴν συνάρτησιν γεννᾷ τόσας ἀμφιβολίας εἶναι ἀφ' ἑαυτοῦ φανερὸν ὅτι δὲν εἶναι λογικὸν νὰ προσδοκᾷ τις ἀποτελέσματα ἐξ ἀναγνωρίσεως μεμονωμένων λέξεων· συλλαβαὶ ριπτόμεναι εἰς τὴν τύχην μὲ τὴν κραυοῦσαν ὀρθογραφικὴν ἔλευθερίαν θὰ ἠδύνατο νὰ ἀποδώσουν ἐπίσης ἀξιόλογα ἀποτελέσματα. Ὡστε ἐπὶ τούτων θὰ ἦτο ἄτοπον νὰ προσπαθῆσθαι τις νὰ βασίσῃ κρίσιν. Πολὺ δὲ ὀλιγώτερον ἦταν αἱ λέξεις αὐταὶ εἶναι ἀήθεις ἢ δυσεξήγητοι. Τίς λ. χ. θὰ ἠδύνατο νὰ πεισθῆ ὅτι τὸ *πι - ρι - je - τε - ρε* ἀποδίδει τὸ *φριετηρες* καὶ τοῦτο τὸ *πριονισται*; (ὑπενθυμίζω ὅτι τὸ *-τερε* τῆς καταλήξεως ἔχει τεθῆ ἐξ ἀρχῆς). Νὰ παρασύρεται δὲ τις ἐκ περιγραφῶν τοῦ Ὀμήρου εἰς ἀναγνώρισιν ἀναλόγων εἰς πινακίδας λογιστικοῦ ἀρχείου μοῦ φαίνεται λίαν τολμηρόν: Ἐπειδὴ ὁ Λυκάων μὲ ξύλον ἀγριοσυκῆς κατεσκεύασεν ἄντυγα ἄρματος⁹, εἰς πινακίδα ἀρμά-

των τῆς Κνωσοῦ τὸ *Fi-ri-ni-jo o-po-κ'fo* γίνεται ἄντιξ ἐξ ἐρι-νεοῦ· εἰς τὴν πραγματικότητα δὲν ὑπάρχει οὔτε ἐρινεὸς οὔτε ἄντιξ. *Αρκοῦμαι εἰς αὐτὰ τὰ ὀλίγα διότι σκοπός μου δὲν εἶναι νὰ κλονίσω τὰς ἐλπίδας τὰς ὁποίας πάντες τρέφομεν, ἀναμένοντες νὰ προχωρήσῃ ὁ V. μετὰ τὴν βοήθειαν τῶν συνεργατῶν του πρὸς τὴν τελικὴν λύσιν, ἀλλὰ νὰ ὑπογραμμίσω ὅτι δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος εὐρισκόμεθα πρὸ ἑνὸς πειράματος, λίαν ἐνδιαφέροντος βεβαίως, με ἀμφίβολα ὅμως ἀκόμη ἀποτελέσματα.

10) Ἀνωμαλίαι γλώσσης.

Εἶναι τέλος ἀνάγκη νὰ σημειωθῇ ὅτι ἡ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν πινακίδων προκύπτουσα διάλεκτος ἐμφανίζει παραδόξους καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνεξηγήτους ἀνωμαλίαις, ὅπως ὄρισμούς, λέξεις με ἐτυμολογίαν προφανῶς διάφορον ἀπὸ τὴν ἤδη ἀνεγνωρισμένην καὶ πολλάκις ἐπιστημονικῶς ἀποδεδειγμένην, ὕστερογενεῖς τύπους, τελείως ἀπιθάνους λέξεις καὶ τύπους, ἀνεξήγητον παράλειψιν τοῦ *F'* ἢ ἀντιστρόφως ἐμφάνισίν του εἰς λέξεις ὅπου δὲν ἔχει θέσιν κλπ. *Ἄν ἡ διάλεκτος αὐτὴ κατατάσσεται εἰς τὴν ὁμάδα τῶν ἀχαικῶν καὶ ἐμφανίζεται ὡς συγγενῆς τῆς ἀρχαδοκυπριακῆς, παραμένει δυσεξηγήτος ἡ ἀπουσία ὄρισμένων ἀπὸ τὰ πλεόν χαρακτηριστικὰ τῆς ὁμάδος τῶν διαλέκτων τούτων καὶ ἀντιστρόφως ἡ ἐμφάνισις ἄλλων, τὰ ὁποῖα οὐδεὶς γλωσσολόγος θὰ ἐδέχτο ὡς πιθανὰ διὰ τὴν κατηγορίαν ταύτην¹⁰. Εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο ὅμως δὲν εἶναι σκόπιμον νὰ ἐπιμείνῃ τις διότι καὶ ἡ γλωσσολογία πολλὰ ἐδιδάχθη ἐκ τῆς ἀνακαλύψεως νέων κειμένων. *Ὅποσδήποτε δέον νὰ σημειωθῇ ὡς περιέργον φαινόμενον ὅτι ἡ γλώσσα τῶν πινακίδων τῆς Κνωσοῦ δὲν φαίνεται καθ' οὐδὲν νὰ παραλλάσσει ἀπὸ τὴν γλώσσαν τῶν πινακίδων τῆς Πύλου, καίτοι ἡ μεταξὺ τούτων ἀπόστασις δὲν θεωρεῖται μικροτέρα τῶν δύο αἰώνων, καὶ τοῦτο μάλιστα καθ' ὄν χρόνον ἐπὶ μὲν τῆς Κρήτης θὰ ἔδει νὰ εἶναι εἰσέτι κυρίαρχος ἡ ιωνικὴ γλώσσα παρὰ τῷ λαῶ, εἰς δὲ τὴν Ἑλλάδα ὀλόκληρον συνέβαινον συνεχεῖς ζυμώσεις τῶν προὔπαρχόντων μετὰ τὰ νέα ἐκ βορρᾶ καὶ ἀνατολῶν στοιχεῖα.

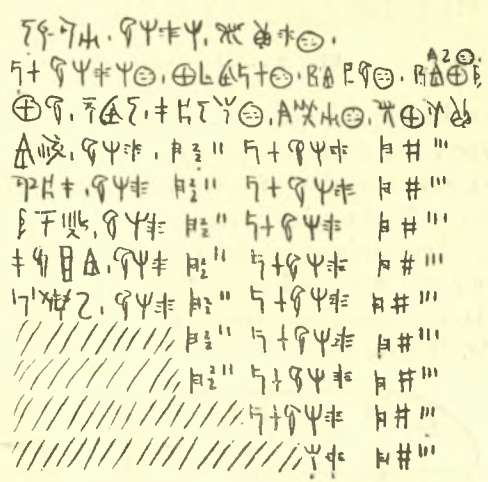
Πᾶσαι αἱ ἀνωτέρω ἐπιφυλάξεις, ὅσον σοβαραὶ καὶ ἂν εἶναι καὶ στηριζόμεναι καλῶς εἰς τὰ πράγματα, δὲν εἶναι ἱκαναὶ νὰ μειώσουν τὴν σημασίαν ὄρισμένων ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τὰ ὁποῖα ὅμως, κατὰ

⁹⁾ Ἰλίας, Φ 37 - 38 : ὁ δ' ἐρινεὸν δὲξ'εὶ χαλκῷ τάμνε νέους ὄρηκας, ἐν ἀρματος ἄντιγες εἶεν.

¹⁰⁾ Σημεῖω τὴν τόσον συχνὴν χρῆσιν τοῦ δυικοῦ ὅστις ὅμως εἶναι ἄγνωστος εἰς τὰς Ἰωνικὰς καὶ Ἀχαικὰς διαλέκτους. Πρβλ. Jeannarakī, *Historical Greek Grammar*, London 1897, σ. 101, § 229.

τήν γνώμην μου, παρέχουν ἐνθάρρουνσιν διὰ τὴν συνέχισιν τῆς προσπαθείας χωρὶς νὰ προσφέρουν ἀπὸ τοῦδε τὴν βεβαιότητα ὅτι τὸ πρόβλημα ἐλύθη. Διὰ τὸ νὰ ἐκτιμηθοῦν ταῦτα κατ' ἀκριβείαν θὰ ἔδει νὰ γίνονταν γνωστὰ πολλὰ εἰσέτι ἐπὶ τῆς ἀκολουθηθείσης πορείας κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῶν μεθόδων ἀποκρυπτογραφήσεως· θὰ ἦτο ἐπίσης ἀνάγκη νὰ γίνῃ ἐπιμελημένη παραβολὴ καὶ ἀνάλυσις. Ἐνταῦθα ἀρκοῦμαι νὰ διατυπώσω ὠρισμένας ἀπορίας ὡς πρὸς τὰς δύο κατὰ τὴν γνώμην μου, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν γνώμην καὶ τοῦ ἰδίου τοῦ V., μᾶλλον ἀποδεικτικὰς πινακίδας, τὴν πινακίδα τῶν τριπόδων καὶ τὴν πινακίδα τῶν ὀνομάτων θεῶν.

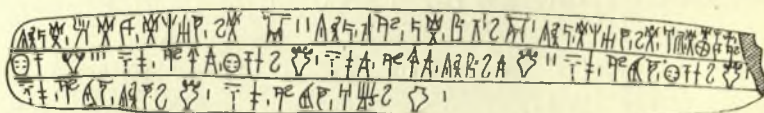
Εἰς τὴν πινακίδα τῶν τριπόδων¹¹ (βλ. εἰκ. 2) τὸ πρῶτον σημεῖον τοῦ δι - πα κατὰ τὸν πίνακα τοῦ V. δέον νὰ μεταγραφῆ εἰς *va* καὶ ὄχι δι (αἱ ἄνω κεραταὶ εἶναι ὀριζόντιαι καὶ ὄχι κάθετοι, ὑπάρχει δὲ καὶ τὸ μικρὸν ζευγνύον γραμμίδιον)· τοῦτο ὅμως θὰ ἐπέφερε οὐσιαστικὴν ἀλλαγὴν εἰς τὸ περιεχόμενον, διότι ἀντὶ *δίπα* = *δέπας* θὰ ἀνεγινώσκετο *ναπα* (=;)· ἀλλὰ καὶ ἡ ἐξίσωσις τοῦ δι - πα μὲ τὸ *δεπας* εἶναι τολμηρὴ διότι οὔτε *δεπα* γριάφεται οὔτε τὸ ἰδεόγραμμα παριστᾷ ποτήριον (εἶναι προφανῶς ἀμφορεῖς τρίωτοι, τετράωτοι ἢ ἄνευ λαβῶν, γνωστῶν μινωικῶν σημάτων). Ὡς πρὸς τοὺς τύπους θὰ παρετήρει τις ὅτι τὸ *δίπαε* δὲν φαίνεται κανονικὸς δυϊκός, ὅτι τὸ *μέζοε* καὶ ἂν ἀκόμη ἦτο δυϊκοῦ ἀριθμοῦ θὰ ἦτο περίεργον ὅτι ἀπαντᾷ ὡς προδιορισμὸς τοῦ *δίπα* ἀκολουθουμένου ὑπὸ ἑνὸς ἀγγείου, ὅτι οἱ τύποι *τρίοιες*, *τέτροιες*, *ἄνοιες* (οὕτω ὀρθῶς ὁ Μαρινᾶτος, ἀφοῦ τὸ *δέπας* εἶναι οὐδετέρου γένους) δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχουν πληθυντικὸν ἢ δυϊκὸν *τρίοιες* κλπ., ὅτι ἐξ ἄλλου δὲν ἀποδίδεται *τρίοιες* ἀλλὰ *τρίοιες* κατ' ἀπίθανον τύπον (τὸ *υ* τῆς διφθόγγου κατὰ κανόνα ἀποδίδεται). Ὅμως καὶ αἱ δυσκολίαι αὗται δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ θεωρηθοῦν ἀνυπερβλητοί

Εἰκ. 1.—Ἡ «πινακὴς εἰσφορᾶς ἠχολκοῦ» ἐκ Πύλου.

¹¹) Βλ. ἀνωτέρω σ. 149.

πρὸ τοῦ γεγονότος τῆς λαμπρᾶς ἀντιστοιχίας μὲ τὰ ἰδεογράμματα. Διερωτᾶται τις μόνον ἂν κατὰ τὸν πρῶτον προσδιορισμὸν τῶν φωνητικῶν ἀξιῶν *τι* καὶ *ρι* δὲν εἶχε ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ἤδη τὸ *τρι*-μιάς ἄλλης πινακίδος (δύο δηλαδὴ σημεῖα σημαίνοντα *τρια*): τὸ *κ*ῖετορο εἶχεν ἤδη προσδιορισθῆ ἐκ τῶν προτέρων, ὡς εἶδομεν εἰς τὸ *κ*ῖετοροποπι (τετρόποδοφι) τῆς πινακίδος τῶν ποιμνίων· ἂν λοιπὸν ἡ πραγματικὴ σημασία τούτου (ὄχι ἡ φωνητικὴ ἀξία) ἦτο ἡ τοῦ τέσσαρα θὰ ἦτο κατανοητὸν ὅτι ἐπανευρίσκεται ἐνταῦθα προκειμένου περὶ χαρακτηρισμοῦ

Εἰκ. 2. -- Ἡ «πινακὶς τῶν τριπόδων» ἐκ Πύλου.

σκεύους μὲ τέσσαρα ὄτα. Ὁμολογῶ ὅτι πᾶσα προσπάθεια διὰ τὴν ἐξήγησιν τῆς καταπληκτικῆς ἀντιστοιχίας δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκμηδενίσῃ τὴν σημασίαν τῆς πινακίδος, ὡς ἡρμηνεύθη αὕτη. Διὰ τοῦτο πιστεύω ὅτι ἀποτελεῖ λαμπρὰν ἐλπίδα διὰ τὸ μέλλον.

Δυσκολεύομαι νὰ βεβαιώσω τὸ αὐτὸ διὰ τὴν πινακίδα τῶν ὀνομάτων τῶν θεῶν ἐκ Κνωσοῦ¹² (βλ. εἰκ. 3), πρῶτον διότι ἡ πινακὶς εἶναι ἑλληνίης, παρέχουσα ἑλληνικὴν κατάληξιν τοῦ *πα-ja-Fo* καὶ τοῦ *πο-σε-δα*. Ἔπειτα διότι οἱ ἀναλογικὸι τύποι *πο-σι-δα-ι-jo*, *πο-σι-δα-*

Εἰκ. 3. -- Ἡ «πινακὶς μὲ ὀνόματα θεῶν» ἐκ Κνωσοῦ.

ι-je-u-si καὶ *πο-σι-δα-ε-ja* εἰς ἄλλας πινακίδας δὲν στηρίζουν τὸν τύπον *πο-σε-δα(-o)* = Ποσειδῶν· εἶναι γνωστὸν ἐξ ἄλλου ὅτι ὁ ἀρχαιότερος ἑλληνικὸς τύπος φαίνεται νὰ εἶναι τὸ Ποτιδᾶς· ἐντελῶς ἀμφίβολον εἶναι τὸ ἑλληνικὸν *πα-ja-Fo* καὶ τὸ *ε-νυ-Fa-ρι-jo*, με^αταγραφόμενα ὡς Ἐννάλιος καὶ Παιάων. Ἀπομένει τὸ *α-τα-να-πο-τι-νι-ja*, τὸ ὁποῖον ἐγράφη ὡς μία λέξις ἢ ἀπόδοσις Ἀθάνα Πότνια εἶναι λογικοφανής, ἀλλὰ δύναται τις νὰ ἀποφανθῆ ὑπὲρ αὐτῆς κατηγορηματικῶς; *πο-τι-νι-ja-Fε-jo* ἀπαντᾷ ὁμοῦ μὲ τὸ *κα-κε-Fε* (χαλκεῖς) καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἡ ἐρμηνεία δὲν εἶναι εὐκόλος.

¹²⁾ Βλ. ἀνωτέρω σ. 150.

Ἡ ἐκ Πύλου πινακίς τῶν χρυσοῦν (:) ἀγγείων (ΚηΟ³) ἦτις κατὰ τὸν V. δίδει πολλὰ ὀνόματα θεῶν παρέχει ἐντελῶς ὑποθετικά ὀνόματα ἐν μέσῳ πλήθους ἀκαταλήπτων λέξεων· ἵνα ἐπιβεβαιωθῇ ἡ ἀναγνώρισις ὠρισμένων ἐξ αὐτῶν θὰ ἦτο ἀπαραίτητον νὰ γίνη καταληπτὸν τὸ περιεχόμενον τῆς μακροῦς ταύτης πινακίδος· ὅλως ἀπίθανα φαίνονται τὸ δι-υ-ja μεταγραφόμενον εἰς Δί-Fi-a, τὸ δι-Fe μεταγραφόμενον εἰς ΔιFεί καὶ τὸ ι-πε·με·δε-ja ἀποδιδόμενον ὄχι ὀρθῶς ὡς Ἰφιμήδεια.

Καταλήγω ἐκφράζων τὴν εὐχὴν ὅπως μὴ θεωρηθῇ ἡ ἀνωτέρω κριτική ὡς στρεφομένη ἐναντίον τῆς προσπαθείας τοῦ V. καὶ τῶν συνεργατῶν του διὰ τὴν ἀποκρυπτογράφειν τῶν πινακίδων. Πιστεύω πάντοτε ὅτι διὰ τῶν χρησιμοποιηθεισῶν μεθόδων εἶναι δυνατὸν νὰ προέλθουν λίαν σημαντικὰ ἀποτελέσματα καὶ νὰ ἀποδειχθῇ οὕτω ὅτι ἡκολουθήθη ἡ ὀρθὴ ὁδός. Ὅτι ὅμως παρὰ τὴν ἀγαθὴν ταύτην προσδοκίαν εἶναι ἀνάγκη νὰ παραμείνωμεν ἐπιφυλακικοὶ μέχρις ὅτου προέλθουν πλέον πειστικὰ ἀποτελέσματα, ὡς ἀσφαλῶς θὰ προέλθουν ἂν ἀκολουθῶμεν ὀρθὴν πορείαν, θεωρῶ μετὰ τὴν ἐκτεθείσασ δυσκολίαν ἐπιστημονικῶς ἐπιβαλλόμενον. Ὅτι ἀπὸ τῆς πρώτης δημοσιεύσεως τοῦ V. καὶ τῆς ἀνακοινώσεως ὑπὸ τοῦ Blegen τῆς σημαντικῆς πινακίδος τῶν τριπόδων δὲν ἀνεκοινώθησαν νεώτερα πειστικὰ στοιχεῖα βεβαίως δὲν εἶναι λίαν ἐνθαρρυντικόν¹⁸, ἴσως ὅμως τὸ νέον ἀφθονον ὕλικόν ἐκ Πύλου καὶ Μυκηνῶν παρᾶσχῃ τὴν τελικὴν ἀπάντησιν εἰς τὸ ἐρώτημα : Ἐλύθη τέλος τὸ αἴνιγμα τῆς Μινωικῆς Σφιγγός;

N. ΠΛΑΤΩΝ

¹⁸) Τὴν γνώμην αὐτὴν ἐξέφρασεν καὶ ὁ καθηγητὴς Μαρινάτος εἰς τελευταίαν ἐπιστολὴν του πρὸς ἐμὲ παρὰ τὴν πρό τινας ἀπόλυτον αὐτοῦ αἰσιοδοξίαν.